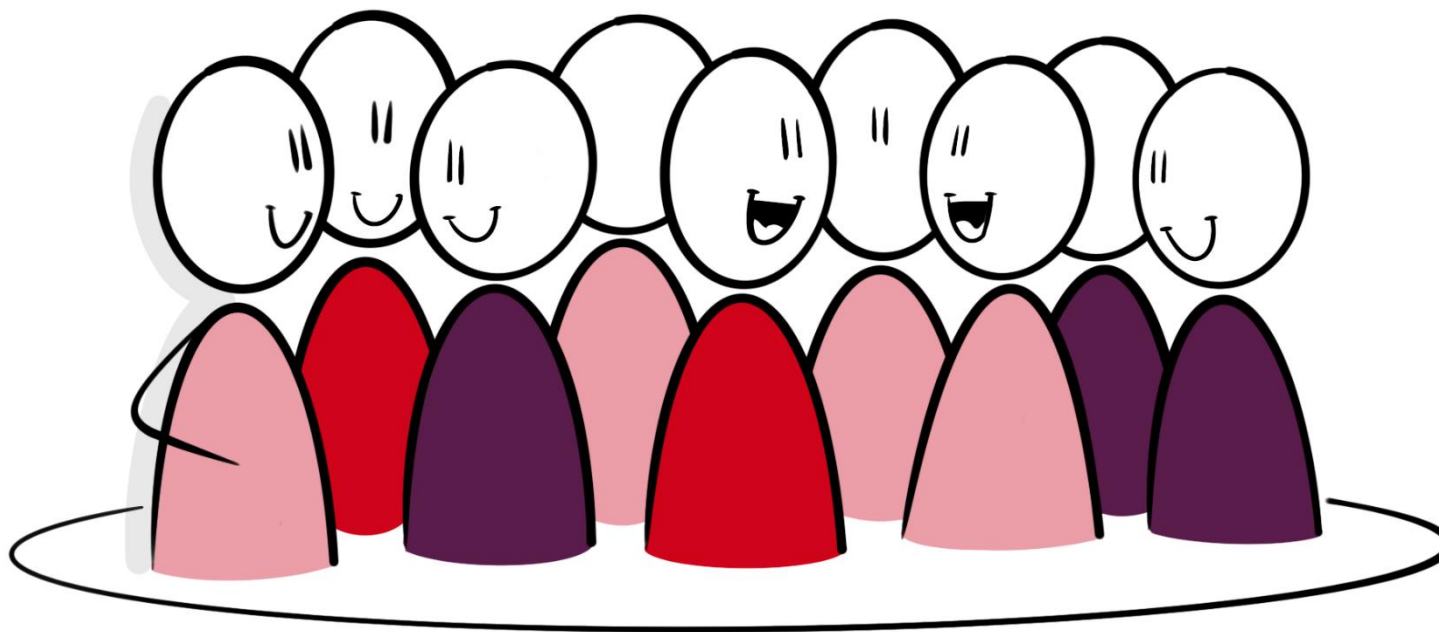

Op weg naar een veilige & schone leefomgeving

Uitvoerings- & handhavingsstrategie 2026-2030 OWO-VTH

OWO-VTH

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	8
1.1 <i>Waarom een U&H strategie.</i>	8
1.2 <i>Waar gaat de U&H strategie over?</i>	8
1.3 <i>Hoe is de U&H strategie tot stand gekomen</i>	9
2. Uitgangspunten	10
3. Doelen	11
4. Omgevingsanalyse en prioriteiten	19
4.1 <i>Ontwikkelingen en context</i>	19
4.2 <i>Probleem- & risicoanalyse</i>	21
4.3 <i>Conclusies</i>	23
5. Strategieën	24
5.1 <i>Preventiestrategie</i>	26
5.2 <i>Vegunningenstrategie</i>	27
5.3 <i>Toezichtstrategie</i>	28
5.4 <i>Handhavingsstrategie</i>	30
5.5 <i>Gedoogstrategie</i>	32
5.6 <i>Handhaving eigen organisatie</i>	33

6. Uitvoering, organisatie en monitoring	34
6.1 <i>Beleidscyclus Big8 en VTH uitvoeringsprogramma</i>	34
6.2 <i>Organisatie en middelen</i>	34
6.3 <i>Registratie en monitoring</i>	37
6.4 <i>Evaluatie en VTH jaarverslag</i>	38
7. Samenwerkingspartners	40

Bijlagen

Bijlage A – Uitwerking risicoanalyse.....	44
Bijlage B1 – Uitwerking Preventiestrategie (hoofdstuk 5.1).....	47
Bijlage B2 – Uitwerking Vergunningenstrategie (hoofdstuk 5.2)	49
Bijlage B3 – Uitwerking Toezichtstrategie (hoofdstuk 5.3).....	53
Bijlage B4 – Uitwerking Handhavingsstrategie (hoofdstuk 5.4).....	59
Bijlage B5 – Uitwerking gedoogstrategie (hoofdstuk 5.5).....	63

Samenvatting

De gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO) werken al jarenlang intensief samen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Deze samenwerking is ontstaan vanuit de gedeelde ambitie om de kwaliteit van dienstverlening te verbeteren, kwetsbaarheid te verminderen en efficiënter om te gaan met middelen en capaciteit. In een tijd waarin de fysieke leefomgeving steeds complexer wordt, is deze gezamenlijke aanpak relevanter dan ooit.

De OWO-gemeenten staan voor diverse maatschappelijke opgaven: woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, natuurbehoud en leefbaarheid in dorpen en buitengebied. Deze opgaven vragen om een robuuste en toekomstgerichte VTH-aanpak, waarin toezicht en handhaving niet alleen instrumenteel zijn, maar ook bijdragen aan vertrouwen, rechtszekerheid en een veilige leefomgeving.

Met deze Uitvoerings- en Handhavingsstrategie geven we richting aan hoe we binnen de OWO-gemeenten toezicht houden en handhaven. We doen dit vanuit een gezamenlijke visie, maar met oog voor lokale verschillen en bestuurlijke accenten. De strategie biedt kaders voor:

- **Risicogericht werken:** we zetten onze capaciteit in waar de impact het grootst is.
- **Proportioneel handhaven:** we kiezen passende interventies, van preventie tot sanctionering.
- **Gebiedsgericht en integraal handelen:** we stemmen af met andere domeinen zoals ruimtelijke ordening, milieu, openbare orde en gezondheid.
- **Samenwerking en communicatie:** met inwoners, ondernemers, ketenpartners en collega's.

De strategie sluit aan bij de uitgangspunten van de Omgevingswet, waarin integraliteit, participatie en maatwerk centraal staan. Deze U&H-strategie is daarmee niet alleen een beleidsdocument, maar ook een kompas voor de dagelijkse praktijk. Het helpt ons om keuzes te maken, verantwoording af te leggen en continu te verbeteren. Samen werken we aan een leefomgeving waarin regels worden nageleefd, begrepen en gedragen – in het belang van alle inwoners van Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland.

De risico- en probleemanalyse

De risico- en probleemanalyse vormt de basis voor het stellen van prioriteiten binnen de VTH-strategie van de OWO-gemeenten. Uit deze analyse blijkt dat een aantal thema's zowel qua impact als qua kans op niet-naleving de grootste risico's met zich meebrengen. Deze thema's krijgen daarom extra aandacht en prioriteit bij de inzet van capaciteit en middelen.

Prioritaire thema's:

- Ondermijning
- Openbare orde en veiligheid
- Brandveiligheid
- Cultuurhistorische waarden

Naast deze speerpunten wordt er ook risicogestuurd gewerkt aan andere relevante thema's zoals duurzaamheid, leefbaarheid en volksgezondheid. Hoewel deze een lager risicoprofiel hebben, blijven ze onderdeel van de integrale aanpak en worden ze afhankelijk van lokale omstandigheden en signalen uit de praktijk meegenomen in de uitvoering. Deze benadering zorgt ervoor dat VTH-taken niet alleen effectief en efficiënt worden uitgevoerd, maar ook aansluiten bij maatschappelijke opgaven en gebiedsspecifieke behoeften binnen de OWO-gemeenten.

De Doelen:

- 1. Wij streven naar het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en een schone leefomgeving, zodat deze nu en in de toekomst op een evenwichtige manier kan worden benut.*
- 2. We zetten actief in op het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers, zodat zij zich bewust zijn van hun rol in het naleven van wet- en regelgeving en het bijdragen aan een kwalitatieve fysieke leefomgeving.*
- 3. We streven naar een goede uitvoeringskwaliteit.*
- 4. Wij streven naar een klantgerichte en toegankelijke dienstverlening, waarbij inwoners en ondernemers kunnen rekenen op een betrouwbare overheid die transparant en rechtvaardig handelt.*
- 5. Beschikbare financiële middelen zijn in evenwicht met de gestelde doelen.*

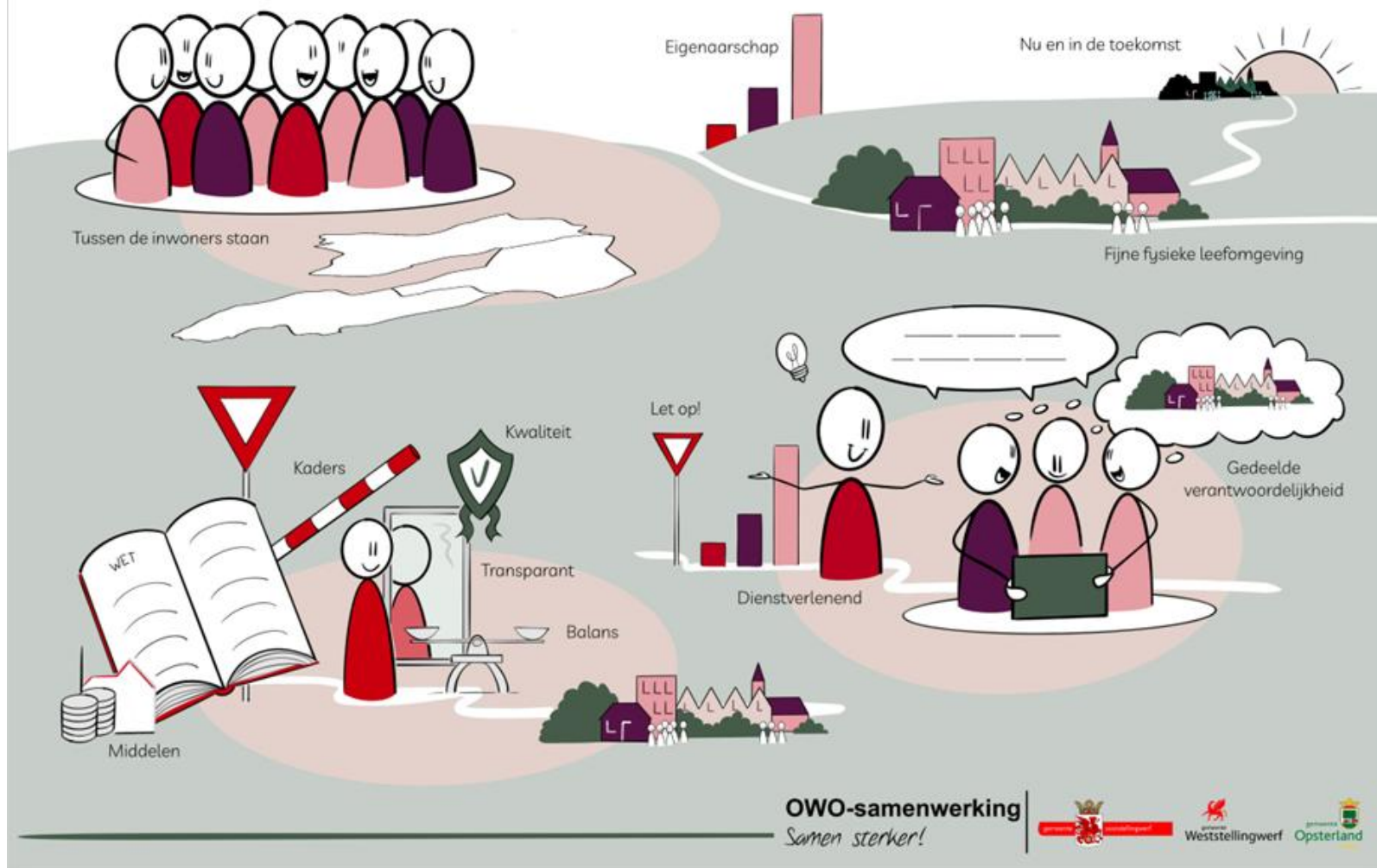
De hierboven genoemde doelen worden concreet gemaakt via operationele doelstellingen. Deze zijn specifiek uitgewerkt en bieden jaarlijks richting binnen het uitvoeringsprogramma.

Binnen de U&H strategie van de OWO-gemeenten vormen een aantal vaste uitgangspunten de basis voor een consistente en betrouwbare werkwijze. Deze principes zijn grotendeels gebaseerd op eerder vastgesteld beleid en blijven relevant voor de dagelijkse praktijk. De aanpak is deskundig en dichtbij: medewerkers werken zichtbaar en oplossingsgericht samen met inwoners, bedrijven en verenigingen, met persoonlijk contact als uitgangspunt. De inzet is risico-gestuurd, waarbij capaciteit wordt gericht op situaties met de grootste risico's en het laagste naleefgedrag. Er wordt integraal samengewerkt met handhavingspartners, waarbij signalen actief worden gedeeld en bij sociale problematiek wordt afgestemd met het sociaal domein. Correct gedrag is de norm in alle klantcontacten; agressie of geweld richting medewerkers wordt niet getolereerd en leidt tot aangifte.

Kernpunten:

- Deskundig en dichtbij: oplossingsgericht, persoonlijk en gebiedskennis.
- Risicogestuurd werken: inzet waar risico's en overtredingskansen het hoogst zijn.
- Integrale samenwerking: afstemming met partners en domeinen.
- Normstelling gedrag: respectvol contact, geen tolerantie voor agressie.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

1. Inleiding

De gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO) werken al geruime tijd samen om hun krachten te bundelen. Het doel van deze samenwerking is het verbeteren van kwaliteit en klantgerichtheid, het verminderen van kosten en het verkleinen van kwetsbaarheid. Sinds 1 juli 2015 is hiervoor één gezamenlijke afdeling opgericht die verantwoordelijk is voor vergunningverlening, toezicht en handhaving in de fysieke leefomgeving, en die adviseert over VTH-gerelateerde onderwerpen.

Het huidige document is niet het eerste beleidsstuk van de afdeling OWO-VTH, maar een doorontwikkeling van eerder vastgesteld beleid. Met de komst van de Omgevingswet is het VTH-beleid omgevormd tot de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (U&H strategie) en hierdoor specifiek gericht op het aspect van uitvoering. Deze strategie bouwt voort op bestaande plannen en visies van de afzonderlijke gemeenten, maar houdt nadrukkelijk rekening met nieuwe wettelijke eisen en actuele ontwikkelingen. Daarmee vormt het een dynamisch instrument dat richting geeft aan de uitvoering van de VTH- taken binnen het OWO-verband.

1.1 Waarom een U&H strategie?

Een uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie) is van essentieel belang om richting en samenhang te geven aan de uitvoering van de VTH-taken. Het helpt om keuzes te maken in een breed en complex takenpakket, waarin niet alles tegelijk kan worden opgepakt. Door het opstellen van een strategie wordt duidelijk welke risico's en opgaven prioriteit krijgen, op basis van een omgevings- en risicoanalyse. Daarnaast draagt de strategie bij aan transparantie en voorspelbaarheid in het handelen van de overheid, zowel intern als richting inwoners en bedrijven. Het biedt een gemeenschappelijk kader voor alle betrokken partijen en zorgt ervoor dat uitvoering en handhaving niet alleen voldoen aan wettelijke eisen, maar ook bijdragen aan een veilige, gezonde en leefbare fysieke omgeving.

1.2 Waar gaat de U&H strategie over?

De U&H strategie richt zich op de wettelijke taken binnen de fysieke en ruimtelijke leefomgeving, voor zover deze taken een component bevatten van vergunningverlening, toezicht en/of handhaving. Binnen dit domein vallen onder andere de volgende aandachtsgebieden:

- ruimtelijke ordening;
- bouwen en wonen;
- brandveiligheid;
- milieu en natuur;
- openbare ruimte en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV);

- De alcoholwet en overige bijzondere wetten.

VTH-taken andere afdelingen, FUMO en VRF

De U&H strategie is van toepassing op alle VTH-taken die worden uitgevoerd door de afdelingen Beleid/Ruimte, de klantencontactcentra en de buitendiensten van de drie moederorganisaties. Dit geldt ook voor de werkzaamheden die de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) namens ons uitvoert. Eerder dit jaar heeft de FUMO een Fryslân-brede uitvoerings- en handhavingsstrategie opgesteld, die inmiddels bestuurlijk is vastgesteld door de deelnemende colleges. Deze geldt specifiek voor de taken die de FUMO voor haar deelnemers uitvoert.

1.3 Hoe is de U&H strategie tot stand gekomen?

Begin 2025 zijn we gestart met het opstellen van de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (U&H) VTH, de opvolger van het voormalige VTH-beleid. Conform de wettelijke kaders is het college verantwoordelijk voor het vaststellen van deze strategie. Het document geeft richting aan hoe wij uitvoering geven aan vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen onze gemeente.

Bij de totstandkoming van deze strategie is nadrukkelijk ingezet op een breed en zorgvuldig participatieproces. In de eerste fase zijn gesprekken gevoerd met diverse interne afdelingen, waaronder KCC, RO, OOV en de projectleiders van het evenementenbeleid en het Omgevingsplan. Vervolgens heeft een uitgebreide werksessie plaatsgevonden met een vertegenwoordiging van alle teams binnen onze eigen VTH-afdeling. Op basis van deze sessies zijn tezamen met het managementteam van de afdeling OWO-VTH nieuwe beleidsdoelen geformuleerd en risico- en omgevingsanalyses uitgevoerd.

Met deze inzichten zijn wij in gesprek gegaan met de drie OWO-colleges, waarbij ook de conceptdoelstellingen zijn voorgelegd. Om de raden te informeren, is een OWO-themabijeenkomst aangeboden waarin zij de gelegenheid kregen om zich te laten bijpraten over het onderwerp. Vanwege een te laag aantal aanmeldingen is deze bijeenkomst niet doorgegaan. Gedurende het proces zijn onze counterpartpartners op meerdere momenten geïnformeerd over de voortgang en daarnaast heeft de OWO-directie ingestemd met de voorliggende U&H strategie.

De verzamelde input is besproken met het managementteam van VTH en verwerkt in de omgevings- en risicoanalyse. Dit vormt samen met de interne en bestuurlijke afstemming de basis voor deze strategie. Door het ophalen van input bij verschillende afdelingen en het delen van concepten willen we ervoor zorgen dat het document niet alleen inhoudelijk aansluit, maar ook goed wordt gedragen binnen de organisatie. Dit vergroot de uitvoerbaarheid en borging van de strategie in de praktijk.

Met het vaststellen van de U&H-strategie vervalt het Beleidsplan VTH fysieke ruimtelijke leefomgeving 2020-2024 OWO-gemeenten. De voorliggende U&H strategie blijft van kracht totdat er een nieuwe U&H strategie wordt vastgesteld.

2. Uitgangspunten

De uitgangspunten vormen de basis voor hoe we binnen VTH werken, oftewel onze vaste werkwijze. Veel van deze principes zijn niet nieuw, maar komen voort uit eerdere beleidsplannen en blijven relevant voor een consistente en betrouwbare uitvoering.

Deskundig en dichtbij

Wij streven naar een constructieve samenwerking met inwoners, bedrijven en verenigingen. Daarbij hanteren we een positieve en oplossingsgerichte benadering: we denken in mogelijkheden. Persoonlijk contact staat centraal; we zijn zichtbaar en benaderbaar. We kennen ons gebied goed en zijn op de hoogte van wat er speelt.

Risico-gestuurd

De mate van beoordeling bij aanvragen, de intensiteit en frequentie van toezicht worden afgestemd op de risico's. We zetten onze beschikbare capaciteit daar in waar de risico's het grootst zijn en waar het naleefgedrag laag is. Zo zorgen we voor een doelgerichte en effectieve inzet van onze middelen.

Integraal samenwerken met onze handhavingspartners

Bij zowel vergunningverlening als toezicht hanteren we een integrale benadering. Initiatieven worden beoordeeld op basis van alle relevante wettelijke kaders waarvoor wij bevoegd zijn. Tijdens toezicht stemmen we waar mogelijk controles op elkaar af en delen we signalen actief met elkaar. De handhavingsstrategie wordt bepaald nadat we de verschillende aspecten van handhaving in kaart hebben gebracht. Wanneer onze bevoegdheden eindigen of overlappen, zoeken we actief de samenwerking met onze handhavingspartners. Bij sociale problematiek stemmen we af met het sociaal domein om tot een passende aanpak te komen.

Correct gedrag is de norm

In onze klantcontacten hanteren we een respectvolle en professionele houding, en verwachten dit ook van inwoners, bedrijven en verenigingen. Agressie of geweld, verbaal of fysiek, richting onze medewerkers accepteren we niet. Bij incidenten doet de gemeente aangifte.

3. Doelen

In het kader van de uitvoerings- en handavingsstrategie van de afdeling VTH formuleren we doelen die bijdragen aan een effectieve, transparante en klantgerichte uitvoering. Ze geven richting aan de dagelijkse praktijk en zorgen voor aansluiting bij maatschappelijke verwachtingen, wetgeving en bestuurlijke ambities. Naast naleving van regels richten we ons op het versterken van vertrouwen, het verbeteren van dienstverlening en het vergroten van inzicht in ons handelen. In dit hoofdstuk presenteren we de doelstellingen die als leidraad dienen voor de U&H strategie in de komende jaren.

Meetbare en realistische doelen: sturen op data, outcome en risico's

Het beleidsdoel om te streven naar een veilige, gezonde, duurzame en schone leefomgeving met een goede ruimtelijke kwaliteit is breed en ambitieus. De realisatie ervan wordt beïnvloed door tal van externe factoren, waarvan onze VTH-taakuitvoering er één is. Omdat de directe impact van onze inzet op deze beleidsdoelen lastig te isoleren is, kiezen we voor een gestructureerde aanpak.

We willen onze beleidsdoelen bereiken door deze jaarlijks te vertalen naar operationele doelstellingen. Deze doelstellingen worden concreet uitgewerkt in het VTH-jaarprogramma, waarin we de koppeling leggen tussen beleid, uitvoering en monitoring. Zo maken we onze inzet meetbaar, stuurbaar en transparant.

Datagestuurd werken als basis voor inzicht en sturing

Om onze voortgang en impact goed te kunnen volgen, zetten we in op datagestuurd werken. Dit betekent dat we systematisch gegevens verzamelen, analyseren en gebruiken om onze keuzes te onderbouwen en onze uitvoering te verbeteren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan data over:

- het aantal verleende vergunningen,
- het aantal uitgevoerde controles (periodiek, thematisch, gebiedsgericht),
- geconstateerde overtredingen,
- naleefgedrag van doelgroepen,
- klanttevredenheid.

Deze gegevens worden vastgelegd in onze VTH-vakapplicatie en vormen de basis voor monitoring, evaluatie en bijsturing. Door deze data jaarlijks op consistente wijze te verzamelen en te analyseren, kunnen we trends herkennen, prestaties vergelijken en gericht verbeteren.

Outcomegericht werken: sturen op effect

We werken outcomegericht, wat betekent dat we niet alleen sturen op aantallen en activiteiten, maar vooral op het effect van onze inzet op de leefomgeving. Een belangrijke indicator hiervoor is het naleefgedrag. We gaan ervan uit dat verbetering van het naleefgedrag bijdraagt aan een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving. Via een geautomatiseerd systeem registreren we waar en wanneer controles plaatsvinden en welke overtredingen worden geconstateerd. Dit maakt het naleefgedrag zichtbaar in de vorm van naleefpercentages per doelgroep, thema of gebied. Door deze metingen jaarlijks te herhalen, kunnen we ontwikkelingen volgen en gericht ingrijpen waar nodig.

Risicogestuurd werken: prioriteren op impact

Onze inzet is risicogestuurd. Dat betekent dat we onze capaciteit en middelen inzetten op basis van een analyse van risico's voor mens, milieu en leefomgeving. We richten onze activiteiten op de grootste risico's en prioriteiten. Bij vergunningverlening toetsen we intensiever naarmate het risicoprofiel hoger is. Bij toezicht en handhaving richten we ons op slecht naleefgedrag, herhaalde overtredingen en risicovolle activiteiten. Zo zorgen we dat onze inzet effectief en doelgericht is.

Lerende organisatie: evaluatie en bijsturing

Door onze data en outcome-indicatoren te koppelen aan de operationele doelstellingen, bouwen we aan een lerende organisatie. We evalueren jaarlijks onze aanpak en resultaten, en gebruiken deze inzichten om onze strategie en uitvoering bij te stellen. Monitoring en evaluatie zijn daarmee geen eindpunt, maar een continu proces van verbetering.

Stapsgewijze groei met ruimte voor ontwikkeling

De operationele uitvoering van VTH-taken is gericht op continue verbetering, waarbij het gemiddelde van de afgelopen drie jaar als trendmaat wordt gebruikt om prestaties en ontwikkelingen te volgen. Deze aanpak biedt houvast bij het monitoren van voortgang, maar erkent ook dat verbetering niet altijd rechtlijnig verloopt. Soms doen zich terugslagen voor, of blijkt dat een verandering meer tijd nodig heeft om goed te landen in de organisatie. Daarom kiezen we bewust voor een stapsgewijze ontwikkeling, waarbij nieuwe werkwijzen en inzichten zorgvuldig worden ingebed in bestaande processen. Dit vraagt om ruimte voor leren, experimenteren en bijstellen, zodat verbeteringen niet alleen effectief zijn, maar ook duurzaam en breed gedragen worden binnen de organisatie.

Doelen & operationele doelen

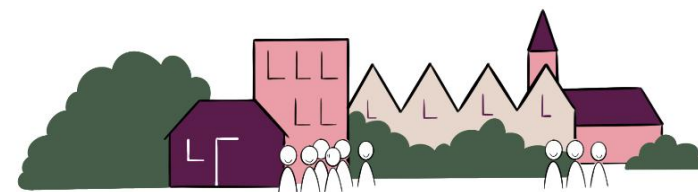
De doelen binnen de strategie zijn vaak overkoepelend en strategisch van aard. Ze geven richting aan de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving. Om deze doelen concreet en uitvoerbaar te maken, worden ze vertaald naar operationele doelen. Deze operationele doelen vormen de basis voor de dagelijkse praktijk en maken het mogelijk om gerichte acties te plannen, uit te voeren en te evalueren. Zo zorgen we ervoor dat de uitvoering aansluit bij de bredere beleidsdoelstellingen.

De doelen:

1. Wij streven naar het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en een schone leefomgeving, zodat deze nu en in de toekomst op een evenwichtige manier kan worden benut.

Wij zetten ons actief in voor het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving, met nadruk op ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en een schone omgeving. Daarbij verstaan wij onder ruimtelijke kwaliteit de samenhang tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde, zodat ontwikkelingen bijdragen aan een functionele, aantrekkelijke en toekomstbestendige omgeving. Dit doen we vanuit onze eigen ambitie om een leefomgeving te creëren die uitnodigt tot wonen, werken en leven nu én in de toekomst. We streven naar een evenwichtige benutting van de ruimte, waarbij maatschappelijke belangen zorgvuldig worden afgewogen en samenhang centraal staat.

Hoewel dit doel voortkomt uit onze eigen omgevingsvisies op een toekomstbestendige leefomgeving, sluit het tevens aan bij de uitgangspunten van de Omgevingswet. Deze wet biedt een kader dat integrale en duurzame ontwikkeling stimuleert, en ondersteunt ons bij het realiseren van een veilige, gezonde en kwalitatief hoogwaardige leefomgeving.

2. We zetten actief in op het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers, zodat zij zich bewust zijn van hun rol in het naleven van wet- en regelgeving en het bijdragen aan een kwalitatieve fysieke leefomgeving.

Het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers draagt bij aan een betere naleving van regels, meer betrokkenheid en een sterker draagvlak voor beleid. Door mensen bewust te maken van hun rol in de leefomgeving, ontstaat ruimte voor samenwerking, maatwerk en lokaal initiatief. Dit maakt het mogelijk om als overheid meer faciliterend en risicogericht te werken binnen het VTH-domein.

Onder een kwalitatieve fysieke leefomgeving verstaan wij een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving die doelmatig wordt gebruikt en duurzaam wordt ontwikkeld. De kwaliteit hiervan wordt onder de Omgevingswet concreet beoordeeld op vier pijlers: veiligheid, gezondheid, omgevingskwaliteit en doelmatig ruimte gebruik.

Deze aanpak sluit aan bij onze visie op een toekomstbestendige leefomgeving, waarin kwaliteit en veiligheid worden geborgd door een combinatie van duidelijke regels en gedeeld eigenaarschap tussen overheid, inwoners en ondernemers.

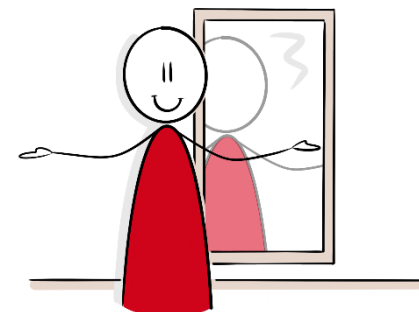
3. We streven naar een goede uitvoeringskwaliteit.

We handelen aanvragen, meldingen e.d. binnen de wettelijke termijnen af. Daarnaast zetten we in op vooroverleg. We handelen de (formele) procedures voortvarend af en verlenging van de beslistermijn komt slechts bij uitzondering voor. We evalueren rechterlijke uitspraken en passen waar nodig onze werkwijze daarop aan. We maken heldere dienstverleningsafspraken met onze (interne & externe) adviseurs en monitoren deze afspraken. Voor dit alles liggen de vigerende kwaliteitscriteria ten grondslag. Dit legt een solide basis: kwalitatief en kwantitatief toegeruste medewerkers en processen die de wettelijke toets kunnen doorstaan.

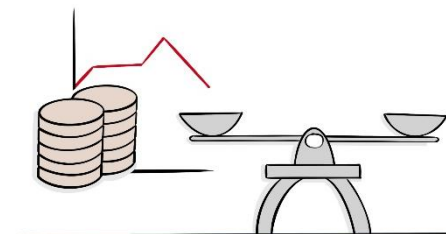
4. Wij streven naar een klantgerichte en toegankelijke dienstverlening, waarbij inwoners en ondernemers kunnen rekenen op een betrouwbare overheid die transparant en rechtvaardig handelt.

Een toegankelijke en klantgerichte overheid is essentieel voor het vertrouwen van inwoners en ondernemers. Zij moeten kunnen rekenen op duidelijke informatie, eerlijke behandeling en transparante besluitvorming. Door helder te communiceren en zorgvuldig te handelen, maken we onze dienstverlening begrijpelijk en betrouwbaar. Dit draagt niet alleen bij aan het imago van de overheid, maar versterkt ook de bereidheid tot samenwerking en naleving van regels. Klantgerichtheid betekent dat we oog hebben voor het perspectief van de gebruiker, zonder onze verantwoordelijkheid en wettelijke kaders uit het oog te verliezen.

5. Beschikbare financiële middelen zijn in evenwicht met de gestelde doelen.

We beschikken over voldoende financiële en personele middelen om onze doelen te realiseren. Als het nodig is, stellen we de doelen bij of vragen we om extra middelen. We gaan zorgvuldig en bewust om met onze beschikbare middelen en leggen hierover verantwoording af via de begrotingscyclus.

De Operationele doelen:

1. Wij streven naar het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en een schone leefomgeving, zodat deze nu en in de toekomst op een evenwichtige manier kan worden benut.

a. Terugdringen werkvoorraad toezicht bouw (Wabo):

Er is nog een aanzienlijk restant van het Wabo-proces dat moet worden afgebouwd. We streven naar een structurele vermindering van de werkvoorraad binnen het Wabo-proces. Daarbij hanteren we het gemiddelde werkvoorraadniveau van de afgelopen drie jaar als referentiepunt. Jaarlijks monitoren we de voortgang en sturen we actief op verbetering van doorlooptijden en procesinrichting, met als doel het werkvoorraadniveau stapsgewijs onder dit meerjarig gemiddelde te brengen.

b. Verbeteren van bouwplaatsveiligheid door gerichte controles en inzicht:

We werken continu aan het verbeteren van de veiligheid op bouwplaatsen. Door jaarlijks controles uit te voeren op zichtbare risico's zoals afzettingen, kraangebruik en inrichting langs wegen, krijgen we inzicht in de praktijk. Het gemiddelde van de afgelopen drie jaar dient als referentiepunt. Op basis van de bevindingen sturen we bij en vergroten we het veiligheidsbewustzijn bij uitvoerende partijen.

c. Elke horecagelegenheid wordt minimaal eens per vier jaar bezocht voor gesprek en controle:

De gemeente bezoekt iedere horeca inrichting minimaal eens per vier jaar met als doel het bevorderen van naleving van regelgeving en het versterken van de relatie met ondernemers. Tijdens dit bezoek wordt zowel een controle uitgevoerd op de geldende vergunningvoorschriften als een gesprek gevoerd met de ondernemer over eventuele ervaren overlast, knelpunten en verbeterpunten.

d. Het naleefgedrag bij milieucontroles & brandveiligheidscontroles verbeteren door te sturen op een stijgende trend in het gemiddelde naleefpercentage over de afgelopen drie jaar:

Door te sturen op het gemiddelde naleefpercentage over de afgelopen drie jaar ontstaat inzicht in structurele verbeteringen of terugval. Deze aanpak maakt het mogelijk om trends te signaleren en (waar nodig) gericht te interveniëren.

e. Projecten in gevolgklasse 2 en 3 voor 100% toetsen op brandveiligheid en constructieveiligheid:

Deze projecten brengen grotere risico's met zich mee voor veiligheid en gezondheid. Een volledige toetsing op brandveiligheid en constructieveiligheid is daarom essentieel om te voldoen aan wet- en regelgeving en om de veiligheid van gebruikers en omgeving te waarborgen.

1. Wij streven naar het beschermen en verbeteren van de fysieke leefomgeving, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en een schone leefomgeving, zodat deze nu en in de toekomst op een evenwichtige manier kan worden benut.

f. Alle projecten in gevolgklasse 1 (niet-woninggerelateerd) voor 100% toetsen op brandveiligheid:

Bij gevolgklasse 1-projecten is de kans groot dat risico's ontstaan die de brandveiligheid van gebruikers en omgeving beïnvloeden. Omdat vooraf vaak geen duidelijk beeld bestaat van wie zich in het gebouw zal bevinden, is het des te belangrijker om deze projecten volledig te toetsen.

g. Minimaal 70% van de klachten via Buiten Beter wordt binnen 7 werkdagen op gereageerd:

Een snelle en adequate reactie op klachten versterkt het vertrouwen van inwoners in de gemeentelijke dienstverlening. Door te sturen op het driejaarsgemiddelde van het afhandelingspercentage ontstaat een stabiel beeld van de prestaties en wordt incidentele afwijking minder bepalend. Deze aanpak stimuleert continue verbetering en maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen waar nodig.

h. Jaarlijks meer mensen bereiken met voorlichting over ondermijning:

Door inwoners, ondernemers en professionals actief te informeren, versterken we hun weerbaarheid tegen criminele invloeden. Het sturen op een stijgend driejaarsgemiddelde van het aantal bereikte personen helpt om structurele groei en effectiviteit van de voorlichtingsinspanningen inzichtelijk te maken. Zo werken we gericht aan continue verbetering van onze preventieve aanpak.

i. Minimaal 12 dagen per jaar inzetten voor integrale controles gericht op het opsporen en tegengaan van ondermijning:

Integrale controles geven zicht op criminele invloeden die zich verschuilen achter ogenschijnlijk legale activiteiten. Door verschillende partners samen te brengen tijdens deze controles, ontstaat een breder beeld van mogelijke misstanden en kunnen signalen effectiever worden

j. Minimaal 12 controledagen per jaar inzetten op het tegengaan van illegale bewoning:

Om illegale bewoning effectief op te sporen en aan te pakken, zetten we jaarlijks minimaal 12 dagen in voor gerichte controles. Deze inzet draagt bij aan het waarborgen van de leefomgevingskwaliteit, het naleven van regelgeving en het voorkomen van ongewenste situaties zoals permanente bewoning van recreatiewoningen. Door structureel capaciteit te reserveren voor dit thema, geven we invulling aan onze handhavingsstrategie en zorgen we voor zichtbare en geloofwaardige handhaving.

Integrale controles geven zicht op criminele invloeden die zich verschuilen achter ogenschijnlijk legale activiteiten. Door verschillende partners samen te brengen tijdens deze controles, ontstaat een breder beeld van mogelijke misstanden en kunnen signalen effectiever worden opgepakt. Het structureel inzetten van minimaal 12 controledagen per jaar zorgt voor zichtbaarheid, versterkt de handhavingscapaciteit en vergroot de pakkans. Daarmee draagt het bij aan een weerbare samenleving en een veilige leefomgeving.

2. We zetten actief in op het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers, zodat zij zich bewust zijn van hun rol in het naleven van wet- en regelgeving en het bijdragen aan een kwalitatieve fysieke leefomgeving.

a. We maken informatie digitaal toegankelijker zodat het aantal informatieverzoeken structureel afneemt

Door te investeren in toegankelijke en actuele digitale informatievoorziening, kunnen veelgestelde vragen en informatieverzoeken proactief worden beantwoord. Dit vermindert de druk op de organisatie, verhoogt de zelfredzaamheid van burgers en bedrijven, en draagt bij aan een efficiëntere uitvoering. Het doel is om jaarlijks een meetbare afname van het aantal binnenkomende informatieverzoeken te realiseren, doordat gebruikers sneller en eenvoudiger zelf de juiste informatie kunnen vinden.

3. We streven naar een goede uitvoeringskwaliteit.

a. Jaarlijkse inzet op borging van kwaliteit binnen de afdeling OWO-VTH:

We zetten er jaarlijks actief op in om aantoonbaar te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria voor het VTH-domein. Wanneer uit evaluatie blijkt dat we hier (deels) niet aan voldoen, stellen we een concreet verbeterplan op om alsnog aan de eisen te voldoen.

b. We zetten jaarlijks in op de doorontwikkeling van VTH-processen om de efficiëntie, transparantie en kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving structureel te verbeteren:

Het doorontwikkelen van VTH-processen biedt ons de mogelijkheid om onze dienstverlening te versterken en optimaal aan te sluiten bij veranderende wet- en regelgeving, maatschappelijke verwachtingen en interne kwaliteitsnormen. We investeren in flexibele en robuuste processen die meebewegen met nieuwe ontwikkelingen en sturen op data en resultaten. Door continu te verbeteren en inzichten uit data te benutten, zorgen we voor duidelijke communicatie, consistente uitvoering en een organisatie die wendbaar blijft. Outcomegericht werken helpt ons om niet alleen activiteiten uit te voeren, maar ook aantoonbare effecten te realiseren, zoals bijvoorbeeld een hogere klanttevredenheid en betere naleving van regels. Uniforme werkwijzen bevorderen samenwerking tussen afdelingen en externe partners, terwijl we risico's op fouten en vertragingen actief beperken. Zo versterken we onze basis om toekomstbestendig te blijven en continu te verbeteren waar dat nodig is.

4. Wij streven naar een klantgerichte en toegankelijke dienstverlening, waarbij inwoners en ondernemers kunnen rekenen op een betrouwbare overheid die transparant en rechtvaardig handelt.

a. We toetsen de klanttevredenheid:

We toetsen jaarlijks de klanttevredenheid binnen het vergunningen- en meldingenproces en streven daarbij naar een gemiddelde score van minimaal een 7,0. Als de uitkomst daaronder ligt, gebruiken we de feedback als input om samen met betrokkenen verbeteracties te formuleren die bijdragen aan een hogere klanttevredenheid.

b. We zetten in op heldere communicatie met onze inwoners en bedrijven:

Binnen het VTH-domein zorgen we ervoor dat alle externe communicatie en documenten die bedoeld zijn voor inwoners of bedrijven, geschreven zijn op taalniveau B1. Dit bevordert begrijpelijkheid en toegankelijkheid. We toetsen steekproefsgewijs of aan dit niveau wordt voldaan en ondernemen gerichte acties als blijkt dat teksten te complex zijn, zoals herschrijven of training.

c. We maken informatie over het VTH domein digitaal toegankelijk voor onze inwoners, bedrijven en partners:

We zorgen ervoor dat alle actuele VTH-beleidsinformatie, relevante wet- en regelgeving en vergunningsstatussen digitaal en overzichtelijk beschikbaar zijn via een centrale online omgeving. Zo verbeteren we de toegankelijkheid, actualiteit en gebruiksvriendelijkheid voor zowel collega's als externe partners.

5. Beschikbare financiële middelen zijn in evenwicht met de gestelde doelen.

a. De inzet van de afdeling VTH wordt zodanig beheerd dat deze continu in balans is met de beschikbare financiële middelen:

Het realiseren van de doelen vraagt om een zorgvuldig afgestemde inzet van zowel financiële middelen als capaciteit binnen de afdeling VTH. Door een structurele koppeling tussen budgettering, taakuitbreiding en doelstellingen te waarborgen, ontstaat een evenwichtige verdeling die efficiëntie en effectiviteit bevordert. Wanneer er sprake is van uitzetting van middelen of uitbreiding van het takenpakket, is het essentieel dat dit tijdig en transparant wordt afgestemd met zowel de organisatie en het bestuur als de afdeling. Dit om financiële en operationele risico's te beperken en draagvlak te behouden. Dit vraagt om een proces van continue monitoring, evaluatie en communicatie, zodat afwijkingen vroegtijdig worden gesignaleerd en bijgestuurd. Op deze manier blijft het evenwicht tussen beschikbare middelen, capaciteit en gestelde doelen gewaarborgd.

4. Omgevingsanalyse en prioriteiten

Hieronder beschrijven we de belangrijkste (wettelijke) ontwikkelingen die van invloed zijn op ons werk in de komende vier jaar. Daarnaast schetsen we de context rond de afdeling OWO-VTH. Daarna gaan we in op de omgevingsanalyse en prioriteiten.

4.1 Ontwikkelingen en context

Omgevingswet

De Omgevingswet, van kracht sinds 1 januari 2024, introduceert één integrale omgevingsvergunning via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Voor gemeenten betekent dit een transitie naar meer digitale processen en intensieve samenwerking met ketenpartners. Binnen het VTH-domein verschuift toezicht en handhaving nadrukkelijk naar een systeemgerichte, risicogestuurde aanpak, waarbij afwijkingen van algemene regels en geconstateerde milieu- of veiligheidsrisico's proactief worden aangepakt. Gemeenten fungeren als bevoegd gezag, met verantwoordelijkheid voor vergunningverlening én handhaving van dezelfde omgevingsregels, via uniforme instrumenten zoals maatwerkvoorschriften en boetebevoegdheden. Daarnaast vereist de Omgevingswet dat VTH-teams beschikken over hoogwaardige datakoppelingen, mobiele inspectiecapaciteit en geïntegreerde informatie-uitwisseling via het DSO. Deze ontwikkelingen vragen om herziening van de VTH-uitvoerings- en handavingsstrategie: de focus ligt op proactief risicotoezicht, digitale versterking en samenwerking, zonder uitbreiding van personele inzet.

Wetsvoorstel Versterking VTH-stelsel Milieu

De Rijksoverheid werkt aan het Wetsvoorstel Versterking VTH-stelsel Milieu, met als doel de kwaliteit en uniformiteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving op milieutaken te verbeteren. Het voorstel voegt robuustheidscriteria toe aan de Omgevingswet, zoals minimale eisen aan capaciteit, deskundigheid, taakverdeling en samenwerking. Daarnaast worden de landelijke kwaliteitscriteria VTH wettelijk verankerd. Deze criteria stellen eisen aan processen, personele bezetting (kritieke massa), en competenties, zodat gemeenten en omgevingsdiensten hun taken aantoonbaar en op een vergelijkbare manier uitvoeren. Ook komt er meer regie vanuit het Rijk, onder andere via verplichte kwaliteitsmonitoring en gegevensuitwisseling. Voor onze VTH-strategie betekent dit dat we ons voorbereiden op deze nieuwe kaders door te investeren in kwaliteit, samenwerking en digitale ondersteuning — zonder dat dit leidt tot extra personele inzet.

Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen is sinds 1 januari 2024 gefaseerd ingevoerd voor nieuwbouw van eenvoudige bouwwerken (gevolgklasse 1), zoals eengezinswoningen en kleine bedrijfspanden. Bij deze projecten nemen private kwaliteitsborgers de bouwtechnische toetsing over, gedurende ontwerp en uitvoering.

De gemeente blijft het bevoegd gezag: zij beoordeelt bouwmeldingen, voert risicogestuurd toezicht en handhaving uit op onderdelen die niet onder de borging vallen, en beheert de vergunning- en gereedmeldingsprocedures. Voor verbouwingen geldt de Wkb nog niet.

Ontwikkelingen Boa-bestel

In de brief (d.d. 2 oktober 2025) van de Minister van Justitie en Veiligheid is aangekondigd dat de rol van de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) de komende jaren aanzienlijk wordt versterkt en verduidelijkt. De huidige domeinen worden samengevoegd, zodat een boa breder inzetbaar is en handelingsverlegenheid vermindert. Hierbij blijven de taakaccenten behouden. Expliciet wordt vermeld dat de boa geen onderdeel van de politie wordt en dat de samenwerking van de politie en boa gelijkwaardig wordt getrokken, ieder vanuit eigen expertise. Daarbij is de taak van de politie het handhaven van de openbare orde. De rol van de boa richt zich met name op de handhaving van de rechtsorde.

Daarnaast wordt het opsporingsgebied van de boa in lijn gebracht met die van de politie en andere Bijzondere Opsporingsdiensten. Ook krijgen werkgevers een grotere verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en rechtmatigheid van het werk en moet er een interne toezichthouder worden aangesteld. Deze veranderingen moeten knelpunten zoals versnippering van bevoegdheden, onduidelijkheid over taken en verwachtingen, en gebrek aan toegang tot informatiesystemen oplossen. Het nieuwe stelsel wordt binnenkort besproken in de Tweede Kamer, wordt stapsgewijs ingevoerd en is in 2028 volledig operationeel. We houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten rondom dit thema.

Coalitie-afspraken drie OWO-gemeenten

De uitvoerings- en handavingsstrategie VTH sluit aan bij de ambities en beleidsdoelen zoals vastgelegd in de coalitieafspraken van de 3 OWO- colleges. Aangezien deze afspraken per bestuursperiode kunnen verschillen, vormt de strategie een flexibel kader dat ruimte biedt voor bestuurlijke accenten en prioriteiten.

Jaarlijks wordt binnen het uitvoeringsprogramma VTH de bestuurlijke prioritering verwerkt, waarin onder andere maatschappelijke ontwikkelingen worden meegenomen. Deze jaarlijkse prioritering maakt het mogelijk om de inzet op toezicht en handhaving dynamisch af te stemmen op de bestuurlijke context, zonder de meerjarige strategische lijn uit het oog te verliezen.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Fryslân (IBT)

Het interbestuurlijk toezicht van de provincie richt zich op het bewaken van de rechtmatige en volledige uitvoering van gemeentelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De provincie toetst bijvoorbeeld of gemeenten voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria. Zo wordt gecontroleerd of de gemeenten over voldoende deskundigheid beschikken. Daarnaast wordt er gekeken of er een actuele risicoanalyse wordt gehanteerd en of er een actueel uitvoeringsprogramma is. Daarbij hanteert de provincie een risicogericht toezichtaanpak, gebaseerd op vertrouwen in de lokale uitvoering. Alleen wanneer gemeenten structureel tekortschieten in hun wettelijke verplichtingen, kan de provincie ingrijpen.

Omgevings- en gebiedsanalyse

De omgevingsanalyse is een belangrijk instrument om de gemeentelijke omgeving in brede zin in beeld te brengen. Met 'omgeving' bedoelen we het volledige grondgebied van de OWO-gemeenten, inclusief de fysieke leefomgeving en openbare ruimte, met daarin verschillende gebiedstypen zoals landbouw, natuur en bedrijventerreinen. Elk van deze gebieden kent zijn eigen kenmerken, kwaliteiten, risico's en risicovolle activiteiten.

Door middel van de omgevingsanalyse verkrijgen we een actueel en integraal beeld van het grondgebied, de omvang en trends van het VTH-takenpakket, en de aanwezige problemen en risico's. Dit vormt de basis voor het bepalen van prioriteiten en het gericht inzetten van capaciteit binnen de uitvoering van onze VTH-taken.

De analyse is tot stand gekomen op basis van relevante beleidsdocumenten, omgevingsvisies en coalitieakkoorden van de drie OWO-gemeenten. Daarnaast is input opgehaald bij diverse gemeentelijke afdelingen en is in samenwerking met het management van de OWO-VTH-afdeling een probleem- en risicoanalyse opgesteld.

De OWO-gemeenten vormen samen een uitgestrekte plattelandsregio in Zuidoost-Friesland, gekenmerkt door een groene leefomgeving, een sterk agrarisch karakter en een verspreide bevolkingsopbouw over dorpen en buitengebieden. De fysieke leefomgeving bestaat uit waardevolle natuurgebieden, landbouwgronden, kleine kernen en enkele bedrijventerreinen. Deze ruimtelijke structuur brengt specifieke uitdagingen met zich mee voor toezicht en handhaving, zoals inzicht in het buitengebied, toezicht op agrarische activiteiten en bescherming van natuurwaarden.

De relatief lage bevolkingsdichtheid vraagt om een efficiënte inzet van capaciteit en middelen, vooral in het buitengebied. Daarnaast is er sprake van een sterke sociale verbondenheid binnen de dorpen, wat invloed kan hebben op meldingsbereidheid en naleving. De aanwezigheid van kwetsbare natuur en cultuurhistorisch waardevolle landschappen vereist extra aandacht bij ruimtelijke ontwikkelingen en toezicht op naleving van regels. Ook speelt de verwevenheid van wonen, werken en recreatie in het buitengebied een rol bij het beoordelen van vergunningaanvragen en het uitvoeren van controles.

De samenwerking tussen de drie gemeenten binnen de OWO-structuur biedt voordelen op het gebied van kennisdeling, uniformiteit en gezamenlijke uitvoering van VTH-taken. Deze gebiedskenmerken vormen een belangrijk uitgangspunt voor het vormgeven van een effectieve en passende VTH-aanpak.

4.2 Probleem- en risicoanalyse

Algemeen

Binnen het VTH-domein wordt de probleem- en risicoanalyse toegepast als een strategisch instrument om op een gestructureerde en onderbouwde manier prioriteiten te bepalen en de inzet van capaciteit en middelen effectief te organiseren.

Voor elk taakgebied binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt beoordeeld wat de mogelijke negatieve gevolgen zijn als regels niet worden nageleefd, en hoe groot de kans is dat zo'n overtreding daadwerkelijk plaatsvindt. Deze twee factoren worden gecombineerd volgens de formule: risico = effect × kans op niet-naleving. Hoe groter het effect en hoe hoger de kans, hoe hoger het risico, en daarmee ook de prioriteit binnen de uitvoerings- en handhavingstrategie.

Om de risicoanalyse compleet te maken, zijn daarnaast een aantal bredere maatschappelijke thema's meegenomen. Voor elk thema is ingeschat welk risico de overtreding kan vormen voor de uitvoering van VTH-taken. De thema's die hierin zijn meegenomen zijn: fysieke veiligheid, volksgezondheid, duurzaamheid, leefbaarheid, financiële impact en bestuurlijk/imago. Door deze aanvullende invalshoeken ontstaat een breder en realistischer beeld van de risico's, waarmee de uitvoerings- en handhavingstrategie beter kan worden afgestemd op de lokale context en maatschappelijke opgaven.

De analyse maakt het mogelijk om taken met een hoog risico gericht aan te pakken en af te stemmen op gebiedskenmerken zoals het buitengebied, dorpskernen of bedrijventerreinen. De toepassing van deze analyse zorgt ervoor dat de uitvoerings- en handhavingstrategie transparant, effectief en gebiedsgericht is ingericht.

De risicoanalyse is tot stand gekomen op basis van input vanuit verschillende gemeentelijke afdelingen en de 3 colleges van de OWO-gemeenten. Deze input is geanalyseerd en verwerkt in samenwerking met het managementteam van OWO-VTH, waarbij ook relevante beleidsdocumenten, omgevingsvisies en actuele ontwikkelingen zijn meegenomen.

Door deze integrale en actuele benadering sluit de risicoanalyse niet alleen aan bij de eisen van de Omgevingswet, maar ook bij de bestuurlijke en operationele realiteit van de regio. Het resultaat is een onderbouwd en gebiedsgericht risicobeeld dat richting geeft aan de uitvoering van VTH-taken en bijdraagt aan een veilige, schone en leefbare omgeving.

Klachten

Binnen het VTH-domein vormen klachten van inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden een belangrijke informatiebron voor het signaleren van mogelijke overtredingen en risico's in de leefomgeving. Om deze signalen op een gestructureerde en effectieve manier te kunnen beoordelen en opvolgen, wordt ook bij klachten een risicogerichte analyse toegepast. Hierbij wordt per klacht gekeken naar de ernst van het mogelijke effect en de kans dat de geconstateerde situatie daadwerkelijk leidt tot overtredingen of schade aan de fysieke leefomgeving.

Deze risicogestuurde benadering maakt het mogelijk om klachten te prioriteren en de inzet van capaciteit af te stemmen op situaties met de grootste maatschappelijke impact. Hierdoor kunnen we sneller en gericht optreden waar dat het meest nodig is, en tegelijkertijd zorgen voor een transparante en proportionele afhandeling van klachten.

Belangrijk is dat deze analyse geen eenmalige exercitie is, maar een continu proces dat zich blijft ontwikkelen. In de komende jaren willen we, mede op basis van beschikbare data, steeds specifiek en effectiever te werk gaan. De mate waarin dit mogelijk is, hangt echter samen met de doorontwikkeling van datasystemen en de kwaliteit van de geregistreerde informatie.

Zo bouwen we stap voor stap aan een steeds slimmer en responsiever klachtensysteem dat bijdraagt aan een veilige, gezonde en leefbare leefomgeving.

4.3 Conclusies

Algemeen

De uitkomsten van de risico- en probleemanalyse vormen de basis voor het stellen van prioriteiten binnen de uitvoerings- en handavingsstrategie van het VTH-domein. Uit deze analyse blijkt dat de volgende thema's de grootste risico's (zowel qua impact als qua kans op niet-naleving) met zich meebrengen, namelijk:

- Ondermijning
- Openbare orde en veiligheid
- Brandveiligheid
- Cultuur historische waarden

Deze thema's worden daarom als speerpunten benoemd en krijgen prioriteit in de inzet van capaciteit en middelen. Wat opvalt ten opzichte van het vorige VTH-beleid, is dat het behoud van cultuurhistorische waarden nu als nieuw thema is opgenomen. Dit thema is met name door de colleges nadrukkelijk naar voren gebracht als prioriteit.

Tegelijkertijd wordt er risicogestuurd gewerkt aan andere relevante thema's die uit de analyse naar voren zijn gekomen. Hoewel deze thema's mogelijk een lager risicoprofiel hebben, blijven ze onderdeel van de integrale aanpak en worden ze afhankelijk van de lokale context en signalen uit de praktijk op passende wijze meegenomen in de uitvoering. Deze benadering zorgt ervoor dat de VTH-taken niet alleen effectief en efficiënt worden uitgevoerd, maar ook aansluiten bij de maatschappelijke opgaven en gebiedsspecifieke behoeften binnen de OWO-gemeenten. De uitwerking van de risicoanalyse is terug te vinden in bijlage A.

Klachten

Uit de klachtenanalyse blijkt dat bepaalde typen meldingen structureel een verhoogd risico met zich meebrengen voor de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid binnen de gemeente. Klachten die betrekking hebben op de volgende thema's worden als hoge prioriteit aangemerkt:

- Acut gevaar voor de veiligheid of gezondheid,

- Grote milieuschade of risico op onherstelbare schade,
- Klachten(vermoedelijke) illegale bouw of gebruik met grote impact,
- En meldingen die gepaard gaan met veel maatschappelijke of bestuurlijke aandacht.

Deze klachten worden binnen één à twee werkdagen beoordeeld, zodat snel kan worden vastgesteld welke actie noodzakelijk is. Uiterlijk binnen een week wordt opvolging gegeven aan deze meldingen, passend bij de ernst en urgentie van de situatie. Door deze werkwijze wordt geborgd dat de beschikbare capaciteit gericht wordt ingezet op situaties met de grootste maatschappelijke impact, en dat er adequaat en transparant wordt gereageerd op signalen uit de samenleving. Voor andere klachten maken onze specialisten een inschatting of, en op welke manier, deze worden opgepakt. Anonieme klachten nemen we in principe niet in behandeling, tenzij ze aansluiten bij onze prioriteiten.

5. Strategieën

In dit hoofdstuk worden de strategieën beschreven die de gemeente hanteert voor de uitvoering van de VTH-taken, met als doel het bevorderen van de naleving van wet- en regelgeving.

Het naleven van regels wordt beïnvloed door verschillende factoren, zoals kennis van de regels, het besef van hun nut en noodzaak, en andere belangen zoals gemak of kostenbesparing.

Een deel van deze factoren kan door de gemeente worden beïnvloed. Dit gebeurt door consequent te toetsen, toezicht te houden en waar nodig handhavend op te treden. Onderstaand worden de strategieën samengevat weergegeven. In bijlage D1 t/m D5 zijn de nadere uitwerking en details te vinden.

5.1 Preventiestrategie

Onze preventiestrategie (voorkomen van overtredingen): 'Voorkomen is beter dan genezen':

- **Communicatie en voorlichting om spontaan naleefgedrag te bevorderen**
- **Vooroverleg: uitleg regels en mogelijkheden, verkorten afhandeltermijnen**
- **(Persoonlijk) overleg en buurtbemiddeling om tot oplossingen te komen**

De preventiestrategie richt zich op het voorkomen van overtredingen door middel van communicatie en voorlichting. Door mensen goed te informeren, vergroten we hun bewustzijn over regels en verwachtingen. We stimuleren vooroverleg vóórdat formele procedures starten. Zo ontstaat er duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is, en welke informatie nodig is bij een aanvraag. Dit helpt om de formele afhandeling sneller te laten verlopen.

Tijdens het overleg zijn we alert op de achterliggende vragen en zetten we, indien nodig, buurtbemiddeling in bij onderliggende problemen. Na belangrijke momenten voeren we evaluatiegesprekken. Dit draagt bij aan relatiebeheer én biedt leerpunten voor toekomstige situaties.

De preventiestrategie wordt verder uitgewerkt in bijlage B1

5.2 Vergunningenstrategie

Onze vergunningenstrategie (reguleren van activiteiten):

- **Voldoen aan termijnen door vooroverleg en monitoring adviestermijnen**
- **Integraal toetsen, alert op ondermijning**
- **Risicogericht toetsen**
- **Vaste toetsingskaders**
- **Handhaafbaarheidstoets en actieve overdracht vergunningsdossier**
- **Actuele vergunningen, intrekken niet gebruikte omgevingsvergunningen**

Om binnen de formele afhandeltermijnen te blijven, zetten we actief in op vooroverleg. Tijdens de formele procedures hanteren we de eisen voor ontvankelijkheid strikter: aanvragen moeten compleet en op tijd zijn. Tegelijkertijd houden we oog voor de verschillende belangen die kunnen spelen. We bewaken de adviestermijnen van zowel interne als externe adviseurs.

Bij binnenkomst van een aanvraag bekijken we direct welke wet- en regelgeving en beleidskaders van toepassing zijn. Ook bepalen we wie we tijdens de procedure moeten betrekken. We zijn alert op signalen van ondermijning en passen indien nodig de Bibob-toets toe. Daarnaast controleren we of de activiteit plaatsvindt op gemeenteground of op grond van derden. De mate van toetsing hangt af van de risico's, waarbij veiligheid altijd een belangrijke factor is.

Bij complexe vergunningen, afwijkende gevallen of bijzondere situaties voeren we een juridische toets en een handhaafbaarheidstoets uit. Na het verlenen van de vergunning dragen we het dossier actief over aan de toezichthouder.

Tijdens de gebruiksfase voeren we controles uit en toetsen we of de vergunning nog actueel is. Voor omgevingsvergunningen die niet worden gebruikt, starten we in principe een intrekingsprocedure. Rechterlijke uitspraken volgen we op, evalueren we, en verwerken we waar nodig in onze digitale werkprocessen. Daarbij maken we gebruik van algemeen geaccepteerde en landelijk ontwikkelde hulpmiddelen, zoals leidraden en toolboxes.

De vergunningenstrategie wordt verder uitgewerkt in bijlage B2

5.3 Toezichtstrategie

Onze toezichtstrategie (controleren van activiteiten): ‘Vriendelijk waar het kan, streng waar het moet’ ‘Minder toezicht waar mogelijk – Meer toezicht waar nodig’ ‘Toezicht op basis van prioriteiten’

- **Integraal toezicht in samenwerking**
- **Legalisatietoets voordat handhaving wordt ingezet**
- **Buurtbemiddeling / mediation**
- **Preventief toezicht om overtredingen en illegale activiteiten op te sporen**
- **Risicogericht toezicht, alert op ondermijning**
- **Afhandeling meldingen, klachten en verzoeken om handhaving**

Toezicht helpt ons om overtredingen en illegale activiteiten op te sporen. We gaan ervan uit dat toezicht een preventieve werking heeft. In de meeste gevallen komen we op een vriendelijke manier tot een oplossing. Lukt dat niet, dan treden we daadkrachtig op.

We voeren integraal en risicogericht toezicht uit, in samenwerking met onze handhavingpartners. De prioriteit van een zaak bepaalt hoe intensief het toezicht is: hoe hoger de prioriteit, hoe vaker en grondiger we controleren.

We zijn alert op signalen van ondermijning en sociale problematiek. Bij een overtreding onderzoeken we eerst of legalisatie mogelijk is. Als dat kan en de initiatiefnemer bereid is mee te werken, stemmen we het verdere handhavingstraject daarop af. Wanneer er vermoedens zijn van onderliggende problemen, zoals een burencollicte, wijzen we actief op de mogelijkheden van buurtbemiddeling of mediation.

Preventief toezicht voeren we uit op verleende vergunningen, meldingen en andere toestemmingen. Voor periodieke controles op milieuvoorschriften, de Alcoholwet en brandveiligheid hanteren we vaste controlefrequenties. Deze passen we aan op basis van risico's en naleefgedrag. We willen het toezicht verder ontwikkelen door het gericht in te zetten, bijvoorbeeld via thematische of projectmatige controles.

Toezicht in de openbare ruimte wordt uitgevoerd door toezichthouders die Boa zijn (domein I). Zij reageren op eigen waarnemingen en op meldingen of klachten. Een goede risicoanalyse van deze meldingen is essentieel om de juiste prioriteiten te stellen. Daarbij helpt een helder meldingenprotocol voor de fysieke leefomgeving, evenals kwaliteitsmetingen zoals dorpsspiegels en toezichtvragen vanuit beleidsafdelingen.

Op anonieme meldingen reageren we in principe niet, tenzij er sprake is van veiligheidsrisico's.

De toezichtstrategie wordt verder uitgewerkt in bijlage B3

5.4 Handhavingsstrategie

Onze handhavingsstrategie (optreden tegen overtredingen): 'Consequent en vasthoudend' 'Handhaving als logisch sluitstuk'

- **Landelijke handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO) wordt toegepast voor alle VTH-taken**
- **We voeren strafrechtelijke handhaving met onze eigen Boa's uit of werken samen op basis van de Friese afspraken 'Functionele Boa-structuur'**
- **We passen de Leidraad hoogte dwangsom en lengte begunstigingstermijnen toe**
- **Er vindt invordering plaats van verbeurde dwangsommen**

De handhavingsstrategie is primair gericht op het optreden tegen overtredingen en het beëindigen van illegale situaties. Als legalisatie niet mogelijk is, wordt de verdere handhavingsaanpak bepaald. Dit gebeurt op basis van risico's, naleefgedrag en prioriteit, maar ook andere mogelijkheden van aanpak (buurtbemiddeling, extra tijd gunnen) worden bekeken. Als het toezicht niet tot oplossingen leidt, dan is handhaving een (logisch) sluitstuk. Een eenmaal ingezet handhavingstraject wordt doorgezet tot de overtreding is beëindigd en sancties worden geëffectueerd. Consequent en vasthoudend optreden is nodig om reden van geloofwaardigheid. Bovendien gaat hier een preventieve werking van uit naar derden. Daarom zijn hercontroles belangrijk. We houden daarbij echter altijd in het achterhoofd dat elk handhavingstraject ook maatwerk is.

We hanteren de Landelijke Handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO) voor ons gehele VTH-takenpakket. Daarmee sluiten we aan bij de rest van Nederland: vergelijkbare situaties → vergelijkbare keuzes. Het principe van de LHSO is dat elke overtreding wordt 'ingeschaald' op basis van de ernst en het risico van de overtreding en het gedrag van de overtreder. Vervolgens wordt gemotiveerd gekozen voor bestuursrechtelijke en/of strafrechtelijke vervolgstappen. Met uitzondering van de bestuurlijke boete houdt bestuursrechtelijk optreden in dat de sancties die opgelegd worden, worden opgelegd met als oogmerk de situatie te herstellen. Met het opleggen van een strafrechtelijke sanctie wordt beoogd om de overtreder te straffen. Het is mogelijk om gelijktijdig zowel een strafrechtelijke sanctie als een bestuursrechtelijke sanctie op te leggen. De strafrechtelijke handhaving voeren we uit met onze eigen Boa's domein I & II of in samenwerking met andere Friese gemeenten of de FUMO volgens de Friese afspraken 'Functionele Boa-structuur'.

Bij de bestuursrechtelijke handhaving hanteren we de Leidraad hoogte dwangsommen en lengte begunstigingstermijnen van Infomil als uitgangspunt. Tevens ligt er de mogelijkheid om de “bestuurlijke boete” toe te passen. Bij invordering (bijvoorbeeld van dwangsommen) werken we conform een protocol samen met onze afdelingen OWO-BVI en OWO-FA.

De handhavingsstrategie wordt verder uitgewerkt in bijlage B4.

5.5 Gedoogstrategie

Onze gedoogstrategie (gemotiveerd accepteren): Aansluiten bij landelijk kader:

- **Gedogen slechts in uitzonderingsgevallen**
- **Alleen indien beperkt in omvang en/of tijd**
- **Expliciet middels een gedoogbeschikking met voorwaarden**
- **Toezicht op naleving**

Wanneer wet- en regelgeving wordt overtreden is het bevoegde gezag in beginsel verplicht om handhavend op te treden. Jurisprudentie geeft aan dat er kan worden afgezien van handhaving als er sprake is van kleine overtredingen waarbij handhaving niet proportioneel is en in gevallen wanneer er concreet zicht is op legalisatie. Onder gedogen wordt verstaan: het bestuur dat bevoegd is tot handhaving kan en mag wel handhaven maar neemt een gemotiveerde beslissing¹ om hiervan af te zien. Het niet constateren van overtredingen valt niet onder de definitie van gedogen. Wanneer we gedogen maken we daarbij gebruik van de landelijke nota 'Grenzen aan gedogen'.

De gedoogstrategie wordt verder uitgewerkt in bijlage B5.

¹ Op 24 april 2019 heeft de Raad van State een belangrijke uitspraak gedaan. Een beslissing om een bepaalde situatie te gedogen, is geen beslissing in de zin van de Algemene wet bestuursrecht en staat daarom niet open voor bezwaar en beroep. De Raad van State heeft bepaalde categorieën hiervan uitgezonderd, zoals coffeeshops. Voor die categorie staat nog wel bezwaar en beroep open tegen een gedoogbeschikking.

5.6 Handhaving eigen organisatie

Handhaving op overtredingen door de eigen organisatie is gericht op snel en effectief herstel van overtredingen (voorbeeldfunctie) en vindt in principe op dezelfde wijze plaats.

In de praktijk kan het voorkomen dat de gemeente zelf een overtreding begaat waartegen handhavend moet worden opgetreden. Hier gaan we als volgt mee om.

We maken geen onderscheid in de wijze van handelen bij geconstateerde overtredingen tussen burgers, bedrijven en (eigen) bestuursorganen. Overtredingen door eigen en/of andere bestuursorganen worden op in deze strategie beschreven wijze aangepakt en afgehandeld als bij inwoners, bedrijven en verenigingen. Ook in deze gevallen wordt de LHSO gehanteerd. Het proces is gericht op een snel en effectief herstel van overtredingen met het oog op de eigen voorbeeldfunctie van de gemeente.

6. Uitvoering, organisatie en monitoring

De doelen en prioriteiten die voortkomen uit de omgevingsanalyse moeten worden vertaald naar de praktijk. Het VTH-jaarprogramma speelt hierin een centrale rol. Daarbij is het belangrijk dat er voldoende capaciteit en middelen beschikbaar zijn om deze doelen te realiseren. Gedurende het jaar vindt monitoring, rapportage en evaluatie plaats om de voortgang te bewaken en waar nodig bij te sturen. In dit hoofdstuk gaan we hier verder op in.

6.1 Beleidscyclus Big8 en VTH-jaarprogramma

De Omgevingswet verplicht gemeenten om voor alle VTH-taken een probleem- en risicoanalyse uit te voeren, doelen en prioriteiten vast te stellen en deze te vertalen naar een uitvoeringsprogramma. Met deze Uitvoerings- en Handhavingsstrategie en het jaarlijkse VTH-jaarprogramma voldoen we aan deze verplichting.

We werken volgens de beleidscyclus zoals voorgeschreven door de Omgevingswet, voorheen bekend als de Big 8-systematiek. Deze cyclus bestaat uit de stappen: risicoanalyse, doelen stellen, programmeren, uitvoeren, monitoren, evalueren en bijstellen. Deze systematiek zorgt voor een integrale en samenhangende aanpak op zowel beleids- als uitvoeringsniveau. Het VTH-jaarprogramma vormt hierin de verbindende schakel, waarin strategische en operationele doelen worden vertaald naar concrete activiteiten, inzet van capaciteit en middelen. Het college stelt dit programma jaarlijks vast.

Gedurende het jaar monitoren we de voortgang en sturen we bij waar nodig, bijvoorbeeld bij incidenten, landelijke ontwikkelingen of gewijzigde bestuurlijke prioriteiten. Bij substantiële afwijkingen wordt het bestuur geïnformeerd. De jaarlijkse evaluatie van resultaten en de actualisatie van de risicoanalyse, zoals opgenomen in het VTH-jaarverslag, vormen belangrijke input voor het volgende jaarprogramma en eventuele beleidsaanpassingen.

6.2 Organisatie en middelen

Afdeling OWO-VTH

Sinds 1 juli 2015 werken de drie OWO-gemeenten – Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland – samen binnen één afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH). Deze afdeling, ondergebracht bij gemeente Opsterland, voert alle VTH-werkzaamheden uit en bestaat uit drie teams: Vergunningen, Toezicht en Handhaving, en Advies en Ondersteuning. Onlangs hebben we ons 10-jarig bestaan gevierd en we zijn volop bezig met de doorontwikkeling van de afdeling om toekomstbestendig te blijven en onze dienstverlening verder te verbeteren.

VTH-taken op andere afdelingen

Naast de VTH-afdeling zijn er ook andere onderdelen van de organisatie betrokken bij werkzaamheden die raken aan vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taken variëren van het behandelen van verzoeken en het geven van adviezen tot het registreren van meldingen en klachten en het signaleren van situaties in de leefomgeving. Ook bij juridische procedures, zoals bezwaren en beroepszaken, is samenwerking tussen verschillende teams noodzakelijk om een zorgvuldige en consistente afhandeling te waarborgen. Om duidelijkheid te creëren over rollen en verantwoordelijkheden zijn hierover afspraken gemaakt, de zogenaamde 'knipafspraken'. Deze afspraken beschrijven wie welke taken uitvoert en hoe de samenwerking plaatsvindt. Ze worden regelmatig geëvalueerd om te zorgen dat de taakverdeling actueel blijft en aansluit bij veranderende wetgeving, beleidsdoelen en organisatorische ontwikkelingen. Door deze structurele afstemming kunnen we efficiënt werken, de kwaliteit van onze dienstverlening waarborgen en een transparante uitvoering van VTH-taken garanderen.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

Binnen het VTH-domein ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid verspreid over meerdere portefeuillehouders. Primair zijn dit de bestuurders die verantwoordelijk zijn voor vergunningverlening en voor toezicht en handhaving. Zij dragen zorg voor de beleidsmatige kaders, de uitvoering en de verantwoording van VTH-taken. Daarnaast is er vaak een directe betrokkenheid van de portefeuillehouder openbare orde en veiligheid, vooral bij handhavingsvraagstukken die raken aan veiligheid, ondermijning of incidenten in de openbare ruimte. Ook zijn er duidelijke raakvlakken met andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, milieu, economie en duurzaamheid.

Mandaat OWO-VTH

Het mandaat voor OWO-VTH is vastgelegd in formele mandaatafspraken die de juridische en organisatorische basis vormen voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland. Deze afspraken bepalen welke bevoegdheden namens de drie gemeenten mogen worden uitgeoefend, beschrijven de reikwijdte van het mandaat inclusief uitzonderingen en escalatieprocedures.

Wettelijke eisen aan VTH-organisatie:

In de kwaliteitscriteria en de Omgevingswet zijn een aantal eisen vastgelegd waaraan een VTH-organisatie moet voldoen. Hieronder worden de belangrijkste eisen toegelicht.

Functiescheiding vergunningverlening en toezicht

Binnen het VTH-domein is een duidelijke functiescheiding doorgevoerd tussen vergunningverlening en toezicht/handhaving. Dit waarborgt dat een vergunningverlener nooit zelf de naleving van een door hem of haar afgegeven vergunning controleert. Ook bij juridische ondersteuning geldt functiescheiding: een jurist adviseert niet over zowel vergunningverlening als handhaving binnen hetzelfde dossier.

Daarnaast is er een strikte scheiding tussen VTH-taken en de rol van de gemeente als initiatiefnemer, opdrachtgever of uitvoerder van projecten. Deze scheiding is verankerd in de landelijke kwaliteitscriteria en vormt een belangrijk onderdeel van een transparante en onafhankelijke uitvoering van VTH-taken.

Kwaliteitscriteria

Om taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving goed uit te kunnen voeren, is het essentieel dat een organisatie beschikt over voldoende kwalitatieve capaciteit en brede vakinhoudelijke kennis. Dit betekent dat er expertise aanwezig moet zijn op terreinen zoals milieu, bouw, bodem, natuur en juridische zaken, aangevuld met specialistische kennis zoals veiligheid en constructieve integriteit.

Daarnaast moeten functies binnen de organisatie helder zijn omschreven, met bijbehorende competentieprofielen voor rollen als vergunningverlener, toezichthouder, juridisch adviseur en specialistisch adviseur. Deze profielen ondersteunen de vakbekwaamheid en professionele ontwikkeling van medewerkers, ook wanneer externe krachten worden ingezet.

Een goed gevulde en deskundige organisatie voorkomt vertragingen, juridische complicaties en onzorgvuldige besluitvorming, en draagt daarmee direct bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en het vertrouwen in de uitvoering.

Procesinrichting: de Big 8 cyclus

Een effectieve procesinrichting binnen een VTH-organisatie vraagt om een gestructureerde aanpak volgens de Big-8-cyclus: van beleid en het formuleren van doelen via planning en uitvoering, naar monitoring, evaluatie, rapportage en bijstelling. Deze methode is verankerd in Deel C van de kwaliteitscriteria en biedt een diepgaand raamwerk dat niet alleen plannen maar ook de uitvoering waarborgt.

Door de route van de Big 8 te volgen, sluiten onderwerpen als planning & control, de handhavingsstrategie, risicobeoordeling, monitoring en bijstelling naadloos op elkaar aan. Hierdoor ontstaat een samenhangend en betrouwbaar proces dat de organisatie helpt bij het realiseren van haar doelen.

Deze gestructureerde werkwijze voorkomt het ontstaan van ad-hocbesluiten en zorgt ervoor dat prestaties meetbaar blijven. Door continu te monitoren, evalueren en bij te sturen, ontstaat een dynamisch proces waarin kwaliteit gewaarborgd wordt en voortdurend verbetermogelijkheden benut kunnen worden.

Risicogerichte aanpak en jaarprogramma

VTH-organisaties zijn verplicht hun strategie te baseren op actuele risicoanalyses. Deze risico's vormen de basis voor strategische keuzes, zoals welke thema's prioriteit krijgen binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarbij is het essentieel dat deze werkwijze wordt vastgelegd in een jaarlijks uitvoeringsprogramma – inclusief duidelijke KPI's en evaluatiemomenten.

Dankzij een periodieke evaluatiecyclus kunnen doelstellingen en ingezette middelen tijdig worden bijgesteld, waardoor de uitvoering flexibel en doelgericht blijft. Door deze risicogerichte aanpak wordt toezicht gericht op de grootste risico's, capaciteit efficiënt ingezet en blijft de impact op de leefomgeving maximaal beheersbaar en effectief.

Transparantie en rapportage

Een zorgvuldige uitvoering van VTH-taken vraagt om heldere en controleerbare verantwoording. Daarom is het belangrijk dat alle activiteiten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving worden onderbouwd met transparante rapportages. Denk hierbij aan jaarverslagen, uitvoeringsrapporten en evaluatiedocumenten die inzicht geven in de voortgang, resultaten en keuzes die zijn gemaakt.

Deze rapportages zijn niet alleen van waarde voor het interne bestuur, maar spelen ook een cruciale rol in het interbestuurlijk toezicht, bijvoorbeeld door provincies. De Omgevingswet, het Omgevingsbesluit en de modelverordening stimuleren deze vorm van systematische verantwoording, zodat de uitvoering niet alleen effectief is, maar ook navolgbaar en toetsbaar.

Transparantie draagt bij aan het vertrouwen van burgers, bestuurders en toezichthouders. Het stelt gemeenten in staat om op basis van feiten bij te sturen, te leren van ervaringen en de kwaliteit van de uitvoering continu te verbeteren.

Personele en financiële middelen

De prioritering van onze handavingsinzet wordt jaarlijks bepaald in samenhang met de beschikbare capaciteit en middelen. Dit gebeurt via de Planning & Control-cyclus (P&C) en het jaarplan, waarin we op basis van risicoanalyses, beleidsdoelen en actuele ontwikkelingen keuzes maken over waar we onze inzet het meest effectief kunnen richten. Door deze afstemming zorgen we voor een transparante en doelgerichte aanpak, waarbij middelen optimaal worden benut en prioriteiten aansluiten bij zowel wettelijke verplichtingen als lokale beleidsambities.

6.3 Registratie en monitoring

Om te beoordelen of we onze VTH-doelen realiseren, is het essentieel dat deze doelen meetbaar zijn en dat we systematisch registreren en monitoren. Monitoring betekent het periodiek meten van vaste indicatoren, zoals het aantal verleende vergunningen, uitgevoerde controles, afgehandelde meldingen en klachten. Deze gegevens worden vastgelegd in onze digitale systemen, waaronder Rx Mission, BoaRegistratieSysteem, City Control en BuitenBeter, zodat we betrouwbare sturingsinformatie hebben.

Het kiezen van de juiste indicatoren en het eenduidig definiëren en meten ervan is cruciaal. Zo kunnen we niet alleen vaststellen of doelen zijn gehaald, maar ook het naleefgedrag en de impact van onze handavingsinzet beoordelen. Deze informatie vormt de basis voor het VTH-jaarplan en helpt bij het prioriteren van activiteiten in de volgende P&C-cyclus.

Registratie en monitoring maken het mogelijk om uitspraken te doen over:

- De mate waarin VTH-doelen zijn gerealiseerd.
- Het effect van onze inzet op specifieke thema's.
- De ontwikkeling van naleefgedrag.

We koppelen de meting van onze uitvoeringskwaliteit aan de landelijke kwaliteitscriteria 3.0. Daarnaast meten we klanttevredenheid en de afhandeling van meldingen en klachten, omdat dit bijdraagt aan een veilige, schone en aantrekkelijke leefomgeving. Meldingen worden geregistreerd volgens het Meldingenprotocol en geanalyseerd om trends te signaleren.

De resultaten van monitoring en registratie worden gebruikt voor verantwoording in het VTH-jaarverslag richting raad, college en externe toezichthouders. Bovendien werken we continu aan doorontwikkeling van onze indicatoren en systemen, zodat we in de toekomst ook effectmetingen en koppelingen met naleefgedrag nog beter kunnen realiseren. Dit maakt het mogelijk om risicogericht te werken en onze inzet steeds beter af te stemmen op de maatschappelijke impact.

VTH-vakapplicaties

Voor de uitvoering en sturing van VTH-taken maken we gebruik van verschillende digitale systemen. De primaire applicatie is Rx Mission, waarin vergunningen, toezicht en handhaving worden geregistreerd en beheerd. Deze applicatie ondersteunt het proces door inzicht te bieden in dossiers en sturingsinformatie. Daarnaast gebruiken we City Control voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte, bijvoorbeeld bij controles en inspecties. In City Control kunnen zowel de toezichthouders als de boa's domein I werken waarbij wordt voldaan aan zowel de AVG als Wpg. De boa's domein II verwerken hun strafrechtelijke gegevens in het BoaRegistratie Systeem waarbij wordt voldaan aan de Wpg. Voor meldingen en klachten van inwoners en bedrijven zetten we BuitenBeter in, waarmee signalen eenvoudig digitaal kunnen worden doorgegeven en opgevolgd. Hoewel deze systemen een solide basis bieden, zijn ze altijd onderhevig aan doorontwikkeling. We werken continu aan optimalisatie om monitoring en registratie verder te verbeteren en effectmetingen mogelijk te maken. Zo blijven de applicaties aansluiten bij veranderende wetgeving, beleidsdoelen en technologische ontwikkelingen, en zorgen we voor een efficiënte en toekomstbestendige uitvoering van VTH-processen.

6.4 Evaluatie en VTH-Jaarverslag

Elk jaar stelt het college van burgemeester en wethouders een VTH-jaarverslag (in combinatie met een uitvoeringsprogramma) vast. Met dit verslag legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad én aan externe partijen over de uitvoering van de VTH-taken. Deze verantwoording is wettelijk verplicht en het verslag wordt ook toegezonden aan Gedeputeerde Staten van Fryslân.

Het jaarverslag bevat een evaluatie van zowel de beleidsdoelen (beleidscyclus) als de geprogrammeerde activiteiten (uitvoeringscyclus). Deze evaluaties geven inzicht in wat is bereikt, waar verbeterpunten liggen en vormen de basis voor het opstellen van het VTH-jaarplan voor het volgende jaar. Indien nodig kan het verslag aanleiding zijn om de strategie bij te stellen, zodat we blijven inspelen op actuele ontwikkelingen en kwaliteitsverbetering.

Meting kwaliteitscriteria

In het VTH-jaarverslag nemen we ook de verplichte rapportage op die voortvloeit uit de Verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht. Deze rapportage geeft inzicht in de mate waarin we voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarbij wordt niet alleen aangegeven of aan de normen wordt voldaan, maar ook welke verbeterpunten en ontwikkelacties zijn ingezet om de kwaliteit verder te versterken. Zo krijgt de gemeenteraad een transparant beeld van onze prestaties en de stappen die we nemen om continu te verbeteren.

7. Samenwerkingspartners

provinsje fryslân
provincie fryslân

 WETHERSKIP
FRYSLÂN

! VEILIGHEIDSGEBIED
FRYSLÂN

FUMO
Omgevingsdienst Fryslân

 It
Fryske
Gea

hûsenhiem

 POLITIE

 OPENBAAR
MINISTERIE

Interne samenwerkingspartners

Er zijn structurele werkafspraken met de drie OWO-klantencontactcentra en afdelingen Beleid / Ruimte. Deze 'knipafspraken' zijn in 2015 vastgelegd bij de start van de OWO-VTH afdeling.

Ook met de buitendiensten van de drie OWO-gemeenten zijn 'knipafspraken' vastgelegd.

Met het Sociaal domein wordt samengewerkt als er naast VTH- ook sociaal getinte problematiek aan de orde is (wederzijdse signaalfunctie).

Provincie Fryslân

De provincie Fryslân heeft een wettelijke coördinerende rol in de Friese VTH-samenwerking. De provincie is een samenwerkingspartner, daar waar de bevoegdheden van provincie en gemeente elkaar raken (denk bijvoorbeeld aan de groene wetgeving), en op het vlak van de ruimtelijke ordening.

Verder heeft de provincie een rol in het kader van het Interbestuurlijk toezicht. Het gaat daarbij om de kerntaken in het ruimtelijk-fysieke domein: milieu, bouwen, constructieve veiligheid, ruimtelijke ordening, huisvesting en monumenten. Het provinciale interbestuurlijke toezicht richt zich op de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten. De provincie kan zich bij taakverwaarlozing 'in de plaats stellen' of besluiten schorsen of vernietigen.

Omgevingsdienst Fryslân (FUMO)

De FUMO voert de basistaken uit voor de OWO-gemeenten, zoals vastgelegd in het Besluit VTH. Kort samengevat gaat het om de verlening van omgevingsvergunningen milieu/ de verwerking van meldingen en het toezicht daarop ('basistaakinrichtingen'). De samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO), die jaarlijks per gemeente nader wordt uitgewerkt.

Voor de basistaken stelt de FUMO een provincie-breed uitvoeringsprogramma op. Daarbij hanteren zij de uitvoerings- en handavingsstrategie Fryslân.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

De VRF is een Gemeenschappelijke Regeling waarin per 1 januari 2014 Brandweer Fryslân is ondergebracht evenals de GGD. Zij adviseert over brandveiligheidsaspecten bij de omgevingsvergunningverlening bouw en brandveiligheidsaspecten bij het bouwtoezicht. Verder voert de VRF controles brandveiligheid uit. Ook heeft zij een adviserende rol bij evenementen. Risicocommunicatie ligt primair bij de VRF.

De afspraken zijn vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst.

Wij hebben de toezichthouders van de VRF als zodanig aangewezen en er zijn afspraken over hoe deze bevoegdheid wordt gebruikt.

Wetterskip Fryslân (WF)

Met het Wetterskip wordt veel samengewerkt op het gebied van met name waterkwantiteit en het beschermen van primaire en secundaire waterkeringen. Het Wetterskip verleent vergunningen op basis van de Waterwet. De verleende vergunningen worden gedeeld met de gemeente zodat deze kan zien of er nog samenloop is met door de gemeente af te geven vergunningen. Overigens kan het ook zo zijn dat de gemeente een omgevingsvergunning moet afgeven voor een werk nabij een waterkering waarbij advies van het Wetterskip nodig is.

Wij hebben de toezichthouders van het Wetterskip aangewezen als toezichthouder en er zijn afspraken gemaakt in welke gevallen en op welke wijze van deze aanwijzing gebruik wordt gemaakt.

Welstandscommissie Hûs en Hiem

Hûs en Hiem is een samenwerkingsverband van Friese gemeenten, in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De adviseurs van Hûs en Hiem geven op verzoek van gemeenten onafhankelijk en deskundig advies over ruimtelijke kwaliteit, welstand en monumentenbeleid. Naast de wettelijk vereiste advisering aan gemeenten voert Hûs en Hiem ook projecten uit. De adviezen van de organisatie beslaan een breed spectrum van de ruimtelijke kwaliteit van Fryslân. De aandacht gaat daarbij niet alleen uit naar het behoud en versterking van de bestaande kwaliteiten maar ook naar het creëren van ruimte voor vernieuwende ideeën.

RIEC

Het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) ondersteunt overheden bij het bestrijden van ondermijnende criminaliteit door informatie en expertise te bundelen. Samen met VTH zet het RIEC in op het voorkomen van misbruik van vergunningen en toezicht door criminelen. Deze samenwerking zorgt voor een integrale aanpak waarbij signalen sneller worden opgepakt en effectief worden tegengegaan.

Súdwest-Fryslân

Deze gemeente doet voor ons de zonetoetsing en advisering over geluid(voorschriften).

Smallingerland

Op het vlak van Boa domein II wordt samenwerking gezocht met de gemeente Smallingerland. Hierin wordt samen opgetrokken binnen het cluster OWO/Smallingerland.

Natuur(beschermings)organisaties

Natuur en landschap krijgen aandacht in diverse beleidsterreinen, zoals de ruimtelijke ordening, economie en toerisme. De gemeente heeft zelf weinig of geen capaciteit in het VTH-domein gericht op natuur en landschap. Deze beheertaak ligt vooral bij de, in Fryslân breed werkende, natuurbeheer-organisaties zoals 't Fryske Gea en landelijke organisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Fries VTH-overleg

Dit is een (wettelijk verplicht) bestuurlijk en ambtelijk overleg, waarin op provinciaal niveau afstemming plaatsvindt tussen diverse bevoegde gezagen (gemeente, provincie en Wetterskip), terreinbeheerders, politie en justitie. De reikwijdte betreft de (beleidsmatige) VTH-taken in de fysieke leefomgeving.

De samenwerking rond de kwaliteitscriteria VTH vindt plaats onder de vlag van het Fries VTH-overleg.

Bijlagen

Bijlage A – Uitwerking risicoanalyse.....	44
Bijlage B1 – Uitwerking Preventiestrategie (hoofdstuk 5.1).....	47
Bijlage B2 – Uitwerking Vergunningenstrategie (hoofdstuk 5.2)	49
Bijlage B3 – Uitwerking Toezichtstrategie (hoofdstuk 5.3).....	53
Bijlage B4 – Uitwerking Handhavingsstrategie (hoofdstuk 5.4).....	59
Bijlage B5 – Uitwerking gedoogstrategie (hoofdstuk 5.5).....	63

Bijlage A – Risicoanalyse

De risicoanalyse beoordeelt zes thema's: fysieke veiligheid, volksgezondheid, duurzaamheid, leefbaarheid, financieel en bestuurlijk imago. Voor elk thema wordt een score van 1 tot en met 5 toegekend, waarbij 1 staat voor een zeer laag risico en 5 voor een zeer hoog risico. Deze beoordeling vindt plaats in alle projectfasen: fase 1 (ver- of nieuwbouw), fase 2 (gebruik) en fase 3 (sloop). Het risicogetal wordt berekend met de formule: $\text{Risico} = \text{Effect} \times \text{Kans op niet-naleving}$. Het effect geeft aan hoe groot de impact is wanneer een afwijking optreedt, terwijl de kans de waarschijnlijkheid van die afwijking weergeeft. Hoe groter het effect en hoe hoger de kans, hoe hoger het uiteindelijke risico. Deze systematiek zorgt voor een objectieve en transparante beoordeling, waarmee prioriteiten kunnen worden gesteld en beheersmaatregelen gericht kunnen worden ingezet in elke fase van het project.

Activiteit

		Fase	1. Fysieke veiligheid	2. Volksgezondheid	3. Duurzaamheid	4. Leefbaarheid	5. Financieel	6. bestuurlijk en Imago	Gemiddeld effect	Kans op overtreding	Risicogetal	Prioriteit (* na best. weging)
A	Wonen en Ruimtelijke ordening											
A1	Woning	1	2	3	2	2	1	3	2,2	3	6,5	M
A2	Woning	2	1	1	2	2	1	1	1,3	3	4,0	L
A3	Woning	3	1	3	2	2	1	2	1,8	2	3,7	L
A4	Woongebouw (>6 eenheden)	1	3	2	3	3	2	2	2,5	3	7,5	M
A5	Woongebouw (>6 eenheden)	2	3	3	2	3	2	3	2,7	2	5,3	M
A6	Woongebouw (>6 eenheden)	3	3	2	2	3	1	2	2,2	2	4,3	L
A7	Monumenten	1	2	2	2	2	1	3	2,0	4	8,0	H
A8	Monumenten	2	2	2	2	2	1	3	2,0	4	8,0	H
A9	Monumenten	3	2	2	2	3	2	3	2,3	2	4,7	L
A10	Uit-, aanbouw, vergunningvrije bouw	1	2	1	2	2	1	1	1,5	4	6,0	M
A11	Woonschepen en woonwagens	2	2	1	2	2	1	3	1,8	3	5,5	M
A12	Wonen in strijd met bestemmingsplan	2	4	3	2	1	1	3	2,3	4	9,3	H

A13	Leegstand/ verwaarlozing gebouwen	3	3	2	2	2	1	3	2,2	2	4,3	L
A14	Erfafscheidingen	2	1	2	1	2	1	2	1,5	2	3,0	L
B	Ondernemen											
B1	Niet woningen, (bedrijfs)gebouwen overig < 50 personen	1	2	1	2	2	2	3	2,0	3	6,0	M
B2	Niet woningen, (bedrijfs)gebouwen overig > 50 personen	1	3	1	2	2	2	3	2,2	4	8,7	H
B3	Detailhandel	2	2	2	2	3	2	2	2,2	2	4,3	L
B4	Bijeenkomst functie (geen slaap)	2	4	3	2	3	2	4	3,0	3	9,0	H
B5	Zorgfunctie	2	4	3	3	3	2	4	3,2	4	12,7	H
B6	Horeca	1	2	1	2	2	1	2	1,7	3	5,0	L
B7	Horeca en Recreatie	2	4	4	2	3	2	3	3,0	4	12,0	H
B8	Recreatiebedrijf (camping, jachthaven)	2	3	2	3	2	2	2	2,3	3	7,0	M
B9	Seksinrichting, escortbedrijf	2	3	3	2	3	2	3	2,7	4	10,7	H
B10	Onderwijs en kinderopvang (geen gastouder)	1	2	2	3	3	2	3	2,5	3	7,5	M
B11	Onderwijs en kinderopvang (geen gastouder)	2	3	4	2	1	2	4	2,7	3	8,0	H
B12	Bouwwerken geen gebouw zijnde	1	3	1	2	2	1	1	1,7	2	3,3	L
B13	Bouwwerken geen gebouw zijnde	2	3	1	2	2	1	1	1,7	2	3,3	L
B14	Kantoor	2	2	2	2	1	1	2	1,7	3	5,0	L
B15	Sportfunctie	2	3	2	3	2	2	3	2,5	3	7,5	M
B16	Industrie en ambacht (cat 1 en 2 sbi)	1	2	2	3	2	1	2	2,0	2	4,0	L
B17	Industrie en ambacht (cat 1 en 2 sbi)	2	3	2	2	2	1	2	2,0	3	6,0	M
B18	Agrarische bedrijven	1	2	2	2	2	1	2	1,8	3	5,5	M
B19	Bedrijfsfunctie niet in overeenstemming BP	2	4	3	2	4	2	3	3,0	3	9,0	H
C	Gebruik Openbare ruimte											
C1	Voorwerp op de openb. weg (terras, standpls, steiger, keet etc.)	1	1	1	1	1	1	1	1,0	5	5,0	L
C2	Plaatsen voorwerp op de openbare weg	2	2	2	1	2	1	3	1,8	5	9,2	H
C3	Horeca	2	2	1	1	3	2	3	2,0	3	6,0	M
C4	Parkeren	2	2	2	1	2	1	2	1,7	4	6,7	M
C5	Inrit	1	1	1	1	2	1	1	1,2	4	4,7	L

C6	Vervuiling openbare weg (hondexoepe, wildplas, zwerfafval)	2	1	2	2	2	1	2	1,7	4	6,7	M
C7	Reclame in openbaar gebied en uitstraling naar openbaar gebied	2	1	2	1	2	2	2	1,7	4	6,7	M
C8	Vuurwerk en carbid	2	3	3	2	3	2	3	2,7	3	8,0	H
C9	Stoken/open vuur	2	3	3	3	2	2	3	2,7	3	8,0	H
C10	Speelplaatsen	2	2	3	2	4	2	3	2,7	2	5,3	M
C11	Evenement klein (minder dan 500)	1	1	1	2	1	1	1	1,2	2	2,3	L
C12	Evenement klein (minder dan 500)	2	2	4	2	2	1	2	2,2	3	6,5	M
C13	Evenement middelgroot (meer dan 500 personen)	1	1	2	2	2	1	2	1,7	3	5,0	L
C14	Evenement middelgroot (meer dan 500 personen)	2	4	4	3	4	2	5	3,7	4	14,7	H
C15	Evenement middelgroot (meer dan 500 personen)	3	2	2	2	2	1	2	1,8	4	7,3	M
C16	Evenement groot (meer dan 5000 personen)	1	1	2	2	2	1	2	1,7	3	5,0	L
C17	Evenement groot (meer dan 5000 personen)	2	4	4	3	4	2	5	3,7	4	14,7	H
C18	Evenement groot (meer dan 5000 personen)	3	2	2	2	2	1	2	1,8	4	7,3	M
C19	Overlast (jeugd)	2	2	2	2	4	3	3	2,7	3	8,0	H
C20	Gevaarlijke honden	2	3	4	1	3	1	4	2,7	3	8,0	H
C21	Wrakken	3	1	2	1	2	3	4	2,2	2	4,3	L
D	Milieu en duurzaamheid, bodem											
D1	Kappen van bomen	3	2	2	2	3	1	3	2,2	3	6,5	M
D2	Beschadiging cultuur historische waarden (Buitengebied)	2	2	2	4	4	1	3	2,7	3	8,0	H
D3	Opslag gevaarlijke stoffen/bodemvervuiling	2	2	2	3	3	1	3	2,3	2	4,7	L
D4	Illegale afvalverwijdering (dumpingen, verbranding)	3	2	2	3	3	1	3	2,3	3	7,0	M
D5	Activiteiten zonder aanlegvergunning	2	3	2	3	3	2	3	2,7	3	8,0	H
E	Ondermijning											
E1	Misbruik gemeentelijke regels	2	3	3	3	4	3	3	3,2	4	12,7	H
E2	Radicalisering	2	2	1	1	3	2	3	2,0	4	8,0	H
E3	Verkoop gestolen voorwerpen	2	1	1	2	3	3	2	2,0	3	6,0	M
E4	Bibob	2	1	1	2	3	3	2	2,0	4	8,0	H

Bijlage B1 – Uitwerking Preventiestrategie (hoofdstuk 5.1)

Onze preventiestrategie (voorkomen van overtredingen): ‘Voorkomen is beter dan genezen’:

- **Communicatie en voorlichting om spontaan naleefgedrag te bevorderen**
- **Vooroverleg: uitleg regels en mogelijkheden, verkorten afhandeltermijnen**
- **(Persoonlijk) overleg en buurtbemiddeling om tot oplossingen te komen**
- **Evaluatiegesprekken na belangrijke activiteiten**

De preventiestrategie is gericht op het voorkomen van overtredingen middels communicatie en voorlichting. Daarmee vergroten we de bewustwording. We zetten in op vooroverleg, voorafgaand aan de formele procedures. Daarmee scheppen we helderheid over de haalbaarheid van een initiatief en de benodigde informatie bij een aanvraag. We verwachten daarmee de ‘formele’ afhandeltermijnen te verkorten. We voeren overleg, zijn alert op de ‘vraag achter de vraag’ en zetten zo nodig buurtbemiddeling in (als er onderliggende problemen zijn). Na belangrijke activiteiten voeren we evaluatiegesprekken (relatiebeheer en leereffect voor de volgende keer).

UITWERKING PREVENTIESTRATEGIE

Communicatie en voorlichting

“Voorkomen is beter dan genezen” is een uitgangspunt dat centraal staat in onze aanpak. Goede communicatie met inwoners, bedrijven en verenigingen is essentieel om naleving te bevorderen en overtredingen te voorkomen. Door actief te informeren en voorlichting te geven, maken we regels en verwachtingen duidelijk en stimuleren we spontaan naleefgedrag.

Bij projectmatig toezicht wordt de communicatie vooraf vastgelegd in het projectplan, zodat betrokkenen weten wat ze kunnen verwachten. Daarnaast worden gerichte communicatieacties uitgewerkt in het VTH-jaarprogramma, afgestemd op actuele thema's en risico's. Zo zorgen we voor een transparante en toegankelijke benadering die bijdraagt aan een veilige en leefbare omgeving.

Vooroverleg

We kunnen vooroverleg inzetten als onderdeel van onze preventieve strategie, voorafgaand aan formele procedures. Tijdens dit overleg lichten we de geldende regels en mogelijkheden toe, zodat initiatiefnemers vroegtijdig inzicht krijgen in de haalbaarheid van hun plannen. Denk hierbij aan toetsing aan wet- en regelgeving, ruimtelijk beleid en welstandscriteria, evenals de benodigde informatie voor een eventuele aanvraag.

In het vooroverleg vervult de vergunningverlener niet alleen de rol van toetser, maar ook die van adviseur. Dit maakt het overleg extra waardevol, zeker bij complexe of grootschalige initiatieven. In dergelijke gevallen kunnen ook beleidsafdelingen worden betrokken om te adviseren over de toetsing aan lokaal beleid.

Door vroegtijdig afstemming te zoeken, voorkomen we dat onnodige aanvragen of meldingen worden ingediend, bijvoorbeeld in situaties waarin een initiatief vergunningvrij blijkt te zijn. Dit draagt bij aan een efficiëntere afhandeling en verkorting van formele termijnen. Onder de Omgevingswet zijn proceduretermijnen bovendien aanzienlijk kort. Omdat er geen sprake meer is van vergunningen van rechtswege, maar wel van termijnen van orde en mogelijke ingebrekestellingen, is het belang van goed vooroverleg alleen maar toegenomen.

Informatievraag

Als onderdeel van onze preventieve aanpak bieden we de mogelijkheid om bij kleine, informele vragen rechtstreeks contact op te nemen via e-mail. Wanneer er geen tekeningen of uitgebreide documenten nodig zijn, kunnen wij op basis van de vraag een inschatting geven van de haalbaarheid of aanvullende informatie verstrekken. Door laagdrempelig beschikbaar te zijn voor dit soort vragen, voorkomen we onduidelijkheid en dragen we bij aan een zorgvuldige voorbereiding van plannen en initiatieven.

Buurtbemiddeling en (persoonlijk) overleg

We kunnen buurtbemiddeling inzetten wanneer we merken dat de relatie tussen betrokken partijen verstoord is. Dit doen we bijvoorbeeld bij meldingen of klachten waarbij spanningen zijn ontstaan of het onderlinge contact moeizaam verloopt. We zijn alert op de 'vraag achter de vraag' en proberen via persoonlijk overleg tot een oplossing te komen voordat juridische stappen nodig zijn. Buurtbemiddeling helpt om het gesprek weer op gang te brengen, wederzijds begrip te bevorderen en verdere escalatie te voorkomen.

Bijlage B2 – Uitwerking Vergunningenstrategie (hoofdstuk 5.2)

Onze vergunningenstrategie (reguleren van activiteiten):

- **Voldoen aan termijnen door vooroverleg en monitoring adviestermijnen**
- **Integraal toetsen, alert op ondermijning**
- **Risicogericht toetsen**
- **Vaste toetsingskaders**
- **Handhaafbaarheidstoets en actieve overdracht vergunningsdossier**
- **Actuele vergunningen, intrekken niet gebruikte omgevingsvergunningen**
- **Juridische kwaliteitstoets**
- **Werkprocessen digitaal en geborgd in RxMission**

Om de formele afhandelingstermijnen te kunnen halen, zetten we in op goed voorbereid vooroverleg. Daarbij sturen we erop dat de aanvrager vooraf een plan indient voor het vooroverleg. In de formele fase hanteren we de eisen van ontvankelijkheid strikter: aanvragen moeten volledig en tijdig worden ingediend. Tegelijkertijd houden we oog voor de verschillende belangen die spelen. We monitoren actief de adviestermijnen van zowel interne als externe adviseurs om vertraging te voorkomen.

Bij binnenkomst van een aanvraag bekijken we welke wet- en regelgeving en beleidskaders van toepassing zijn. Daarbij bepalen we ook welke afdelingen of externe partijen nodig zijn in de verdere procedure. We zijn alert op signalen van ondermijning en passen waar nodig de Bibob-toets toe. Daarnaast toetsen we of de activiteit plaatsvindt op gemeentegrond of op grond van derden. De diepgang van de toetsing hangt af van de aard en het risico van het initiatief, waarbij veiligheid en gezondheid altijd belangrijke uitgangspunten zijn.

Bij complexere vergunningen, afwijkende gevallen of bijzondere situaties voeren we een juridische toets en een handhaafbaarheidstoets uit. Na vergunningverlening dragen we het dossier actief over aan de toezichthouder, zodat de controle in de gebruiksfase goed kan worden opgepakt.

Tijdens deze controles toetsen we ook of de verleende vergunning nog actueel is. Wanneer blijkt dat een omgevingsvergunning niet wordt gebruikt, starten we in principe de procedure tot intrekking. Rechterlijke uitspraken volgen we op, evalueren we en verwerken we waar nodig in onze digitale werkprocessen. Daarbij maken we gebruik van algemeen aanvaarde en landelijk ontwikkelde hulpmiddelen, zoals leidraden en toolboxes, om de kwaliteit van onze toetsing en uitvoering te borgen.

UITWERKING VERGUNNINGENSTRATEGIE

Voldoen aan termijnen

Voor veel vergunningsaanvragen gelden wettelijke termijnen waarbinnen de gemeente een besluit moet nemen. Het overschrijden van deze termijnen kan leiden tot ingebrekestellingen. Oorzaken hiervan zijn vaak onvolledige aanvragen, het niet voldoen aan wet- en regelgeving, of vertraging in adviezen van interne en externe adviseurs.

Om dit te voorkomen, zetten we in op goed voorbereid vooroverleg. Daarbij stimuleren we dat aanvragers vooraf een plan indienen, zodat we tijdig kunnen beoordelen wat nodig is voor een volledige en ontvankelijke aanvraag.

In de formele fase willen we strikter omgaan met de eisen van ontvankelijkheid en zo min mogelijk gebruik maken van termijnverlenging. Dit draagt bij aan tijdige besluitvorming en een beheersbare werkvoorraad voor vergunningverleners. We blijven daarbij wel oog houden voor de verschillende belangen van betrokkenen.

Daarnaast gaan we de adviestermijnen van onze adviseurs actief monitoren, zodat we beter kunnen sturen op doorlooptijden en de kwaliteit van de besluitvorming.

Integraal toetsen, alert op ondermijning

Een ingediende aanvraag of verzoek komt binnen bij de casemanager. Tijdens de intake beoordelen we welke besluiten en meldingen nodig zijn voor het initiatief, welke beleidskaders van toepassing zijn, welke adviseurs en samenwerkingspartners betrokken moeten worden, en of een Bibob-toets nodig is. Bij een vermoeden van ondermijning passen we de Bibob-toets toe, eventueel gemotiveerd afwijkend van het vastgestelde Bibob-beleid. De exploitatievergunning voor horeca-inrichtingen is hierbij een nuttig instrument, omdat deze vergunning onder de Bibob-toets valt.

Omgevingsaanvragen op het gebied van bouw en ruimtelijke ordening worden, indien nodig, afgestemd met de beleidsafdelingen. Afhankelijk van de complexiteit van het initiatief, de maatschappelijke context en het naleefgedrag, bepalen we welke voorschriften passend zijn. Vooroverleggen waarbij beleidsmatige expertise nodig is, worden door de betreffende afdelingen afgehandeld. Zij geven daarbij ook duidelijkheid over de bestuurlijke intentie om mee te werken aan een eventuele bestemmingswijziging.

Bij aanvragen op andermans grond of gemeentegrond is er geen automatische weigeringsgrond, maar we toetsen dit wel zorgvuldig om problemen in de uitvoering te voorkomen. In het geval van strijdigheid met het omgevingsplan bij een aanvraag op basis van de Alcoholwet, kunnen we de vergunning niet weigeren op die grond. Wel vermelden we uitdrukkelijk dat de vergunning niet mag worden gebruikt in strijd met het omgevingsplan.

Vaste toetsingskaders

Bij het behandelen en beoordelen van aanvragen hanteren we vaste toetsingskaders die voortkomen uit geldende wet- en regelgeving en vastgesteld gemeentelijk beleid. Elke aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt getoetst aan deze kaders.

De beleidsafdelingen spelen hierin een adviserende rol, onder andere bij het beoordelen van binnen- en buitenplanse afwijkmogelijkheden. Zo zorgen we voor een consistente en transparante beoordeling van initiatieven binnen de geldende beleidsruimte.

Handhaafbaarheidstoets, actieve overdracht vergunning naar toezicht en handhaving

Een zorgvuldig opgestelde vergunning verkleint de kans op problemen bij het toezicht en de handhaving. Daarom voeren we bij complexere aanvragen, en waar maatwerkvoorschriften van toepassing zijn, steekproefsgewijs een handhaafbaarheidstoets uit. Hiermee beoordelen we of de vergunning in de praktijk goed te controleren en te handhaven is.

Bij complexe vergunningen, afwijkende gevallen of bijzondere situaties dragen we het vergunningsdossier actief over aan de toezichthouder. Daarbij geven we toelichting op de inhoud van de vergunning en benoemen we specifieke aandachtspunten voor het toezicht. Zo zorgen we voor een goede aansluiting tussen vergunningverlening en handhaving, en versterken we de naleving in de praktijk.

Actuele vergunningen, intrekking

Vergunningen voor activiteiten met een beheer- of gebruiksfase worden periodiek getoetst op actualiteit. Voor milieuvergunningen ligt deze taak bij de FUMO. Bij vergunningen op basis van de Alcoholwet wordt de actualiteitstoets meegenomen in de reguliere controles.

Wanneer blijkt dat een omgevingsvergunning niet wordt gebruikt, starten we in principe de procedure tot intrekking. Hiermee willen we voorkomen dat bouwwerken worden gerealiseerd op basis van verouderde bouwregels, of dat 'slapende' vergunningen conflicteren met nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Zo houden we het vergunningenbestand actueel en voorkomen we ongewenste situaties in de fysieke leefomgeving.

Juridische kwaliteit

Rechtszekerheid voor inwoners en bedrijven is een belangrijk uitgangspunt in onze werkwijze. We streven naar vergunningen die helder en eenduidig zijn, zodat ze niet voor meerdere uitleg vatbaar zijn en standhouden bij een rechterlijke toets. Om dit te waarborgen, volgen we rechterlijke uitspraken actief op. We evalueren deze uitspraken en de bijbehorende jurisprudentie, en verwerken relevante wijzigingen in onze digitale werkprocessen.

Daarnaast maken we gebruik van algemeen aanvaarde en landelijk ontwikkelde hulpmiddelen, zoals leidraden en toolboxen, om de kwaliteit en consistentie van onze vergunningverlening verder te versterken.

Werkprocessen digitaal en geborgd in VTH-vakapplicatie

Onze werkprocessen zijn vastgelegd in de VTH-vakapplicatie RxMission. In dit systeem worden ook de procedures en aanlevertermijnen van interne adviseurs (zoals groen en ruimtelijke ordening) en externe adviseurs (zoals FUMO en VRF) bijgehouden. Dit zorgt voor overzicht, consistentie en tijdige afstemming binnen het proces.

We streven naar verdere digitalisering van onze werkprocessen, zodat informatie beter toegankelijk is, samenwerking efficiënter verloopt en de kwaliteit van de uitvoering verder wordt versterkt.

Bijlage B3 – Uitwerking Toezichtstrategie (Hoofdstuk 5.3)

Onze toezichtstrategie (controleren van activiteiten): ‘Vriendelijk waar het kan, streng waar het moet’ ‘Minder toezicht waar mogelijk – Meer toezicht waar nodig’ ‘Toezicht op basis van prioriteiten’

- **Integraal toezicht in samenwerking**
- **Legalisatietoets voordat handhaving wordt ingezet**
- **Buurtbemiddeling / mediation**
- **Preventief toezicht om overtredingen en illegale activiteiten op te sporen**
- **Risicogericht toezicht, alert op ondermijning**
- **Afhandeling meldingen, klachten en verzoeken om handhaving**

Door toezicht te houden, signaleren we overtredingen en illegale activiteiten. We gaan ervan uit dat toezicht een preventieve werking heeft en dat we in eerste instantie op een vriendelijke manier tot een oplossing komen. Lukt dat niet, dan treden we daadkrachtig op.

We voeren integraal en risicogericht toezicht uit, samen met onze handhavingspartners. De prioriteit van een onderwerp bepaalt hoe intensief we controleren: hoe hoger de prioriteit, hoe vaker en grondiger de controle.

We zijn alert op ondermijning en sociale problemen. Bij een overtreding kijken we eerst of legalisatie mogelijk is. Als de initiatiefnemer daaraan wil meewerken, stemmen we het verdere traject daarop af. Als we vermoeden dat er achter een overtreding andere problemen schuilgaan, zoals een burenruzie, verwijzen we actief naar buurtbemiddeling of mediation.

We controleren preventief op verleende vergunningen, meldingen en andere toestemmingen. Voor periodieke controles op milieu, Alcoholwet en brandveiligheid hanteren we frequenties, die we aanpassen als het risico of naleefgedrag daarom vraagt. We willen ons toezicht verder ontwikkelen, bijvoorbeeld door thematisch of projectmatig te werken.

Toezichthouders in de openbare ruimte zijn ook Boa's (domein I). Zij reageren op eigen waarnemingen en op meldingen of klachten. Een goede risicoanalyse helpt om de juiste zaken aandacht te geven. Een helder meldingenprotocol, kwaliteitsmetingen zoals dorpsspiegels en signalen vanuit beleidsafdelingen ondersteunen dit. Op anonieme meldingen reageren we in principe niet, tenzij er sprake is van veiligheidsrisico's.

UITWERKING TOEZICHTSTRATEGIE

Na een controle maken we een rapport. Deze rapportage, inclusief eventuele briefwisseling, wordt vastgelegd in de VTH-vakapplicatie RxMission. Ook het aantal en type overtredingen worden hierin geregistreerd.

We gaan ervan uit dat toezicht een preventieve werking heeft: het helpt om overtredingen te voorkomen. In de praktijk zien we dat veel overtredingen al met een waarschuwing en duidelijke afspraken snel worden opgelost, waardoor verdere handhaving vaak niet nodig is.

Onze aanpak is klantvriendelijk en oplossingsgericht. Daarbij maken we gebruik van algemeen geaccepteerde en landelijk ontwikkelde hulpmiddelen, zoals leidraden en toolboxen.

Integraal toezicht

Waar mogelijk voeren we integraal toezicht uit. Dit betekent dat we tijdens een controle letten op alle relevante regelgeving. Onze toezichthouders werken daarbij zoveel mogelijk samen: met elkaar en voor elkaar (ook namens partners). Zo beperken we de (administratieve) lasten voor inwoners, bedrijven en verenigingen.

Tijdens controles geven toezichthouders uitleg over de geldende regels. De resultaten van de controles worden vastgelegd in de VTH-vakapplicatie.

We hebben de toezichthouders van Wetterskip Fryslân aangewezen om in specifieke gevallen controles voor ons uit te voeren, bijvoorbeeld bij erfafspoeling bij agrarische bedrijven. Ook de toezichthouders van Veiligheidsregio Fryslân voeren namens ons bepaalde brandveiligheidscontroles uit. De FUMO doet dit voor het wettelijke basistakenpakket en op basis van de taken die in de dienstverleningsovereenkomst genoemd worden.

Als er meerdere handhavingsaspecten spelen, doen we soms gezamenlijke controles met één of meer handhavingspartners. Bij periodieke controles op het gebied van milieu, de Alcoholwet of brandveilig gebruik, nemen we waar mogelijk ook andere aspecten mee, zoals gokautomaten of evenementen.

We zijn alert op sociale problematiek en onderhouden contact met vaste aanspreekpunten binnen het sociaal domein, bijvoorbeeld bij signalen van illegale bewoning van recreatiewoningen of verwaarlozing.

Legalisatietoets

Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, kijken we eerst of deze te legaliseren is. Als dat mogelijk is, en de initiatiefnemer wil hieraan meewerken (bijvoorbeeld door een vergunning aan te vragen), dan stemmen we het verdere handhavingstraject daarop af.

Buurtbemiddeling, mediation

Als we vermoeden dat er achter een overtreding andere problemen spelen, zoals een burenruzie, wijzen we actief op de mogelijkheden van buurtbemiddeling of mediation. Zo voorkomen we dat we betrokken raken bij persoonlijke conflicten, of tijd besteden aan zaken die voor ons een lage prioriteit hebben of buiten onze bevoegdheid vallen, zoals privaatrechtelijke geschillen.

Uiteraard nemen we onze verantwoordelijkheid bij overtredingen die invloed hebben op de leefomgeving.

Preventief toezicht

We voeren preventief toezicht uit op verschillende manieren:

- Toezicht op verleende beschikkingen zoals vergunningen, meldingen en ontheffingen. Deze worden, waar mogelijk, integraal gecontroleerd op basis van een controlefrequentie die past bij het risico.
- Periodieke controles op regelgeving rond milieu, de Alcoholwet en brandveiligheid tijdens de gebruiksfase.
- Gebiedsgericht toezicht in de openbare ruimte, uitgevoerd door boa's en andere toezichthouders ('op weg naar').
- Thematisch en projectmatig toezicht, gericht op specifieke onderwerpen of situaties.

Preventief toezicht kan zowel aangekondigd (op afspraak) als onaangekondigd plaatsvinden. In bijzondere gevallen werken we met een uitgewerkt toezichtplan.

Risicogericht toezicht, alert op ondermijning

We richten ons toezicht op situaties waar de risico's het grootst zijn en/of het naleefgedrag slecht is. Dat betekent: minder toezicht waar het kan, en meer waar het nodig is.

Om dit risicogericht te kunnen doen, hebben we een probleem- en risicoanalyse uitgevoerd (zie hoofdstuk 4). VTH-taken zijn hierin beoordeeld en ingedeeld in lage, gemiddelde of hoge prioriteit. De prioriteit bepaalt hoe intensief we toezicht houden. We houden op alle niveaus toezicht, maar de diepgang en frequentie verschillen per prioriteit.

De concrete invulling van het toezicht staat in het VTH-uitvoeringsprogramma. Daarbij gebruiken we de evaluatie uit het VTH-jaarverslag als input. Voor periodieke controles in de gebruiksfase (zoals milieu, brandveilig gebruik en Alcoholwetgelegenheden) hanteren we vaste

controlefrequenties als richtlijn. Waar nodig werken we dit verder uit in een toetsings- en toezichtprotocol. Bij acute, hinderlijke, gevaarlijke of spoedeisende situaties treden we direct op.

Toezicht bouw en sloop

Bij het toezicht op omgevingsvergunningen voor bouwprojecten voeren we controles uit tijdens het bouwproces en, in complexere gevallen of bij brandveiligheidsaspecten, ook bij de oplevering. De frequentie en diepgang van het toezicht worden bepaald op basis van de risico's.

Veiligheidsaspecten zoals constructieve veiligheid en brandveiligheid krijgen hierbij extra aandacht. Wanneer een vergunning wordt geweigerd, maken we een inschatting van het benodigde toezicht om illegale bouwactiviteiten te voorkomen.

Bij slooemeldingen is toezicht vooral van belang wanneer er asbest vrijkomt. Dit wordt door de FUMO opgepakt aan de hand van het basistakenpakket.

Toezicht op vergunningsvrije bouw en bestaande bouw vindt plaats op basis van meldingen, klachten, eigen waarnemingen en signalen die wijzen op risico's, zoals een gewijzigd gebruik of incidenten op andere locaties. Onder andere onze risicoanalyse voor de klachten gebruiken we hiervoor om de inschatting te kunnen maken waarop we acteren (wat betreft de klachten).

Toezicht milieu

We ontwikkelen het risicogerichte toezicht verder door te werken met steekproeven en thematische controles. Bij slecht naleefgedrag verhogen we de controlefrequentie voor een inrichting. Bij goed naleefgedrag kan deze juist worden verlaagd.

Voor de basistaak-inrichtingen voert de FUMO het milieutoezicht uit. Daarbij hanteren zij de uitvoerings- en handhavingsstrategie Fryslân. Het toezicht op overige inrichtingen wordt uitgevoerd door OWO-VTH.

Toezicht brandveiligheid

Het toezicht op brandveiligheid in bestaande gebouwen vindt periodiek plaats, vooral bij grotere en risicovolle locaties waar veel mensen verblijven, sprake is van nachtverblijf of waar minder zelfredzame personen aanwezig zijn. Dit toezicht wordt uitgevoerd door de Veiligheidsregio Fryslân, die daarbij werkt volgens hun eigen uitvoerings- en handhavingsstrategie.

Toezicht Alcoholwet en evenementen

De gemeentelijke Preventie- en Handhavingsplannen vormen een belangrijk kader voor onze toezichtactiviteiten. Jaarlijks stellen we, in overleg met de beleidsafdelingen, een uitvoeringsprogramma op voor de Alcoholwet en voor evenementen. Dit programma wordt opgenomen in het bredere VTH-uitvoeringsprogramma.

Bij het verlenen van een Alcoholwet-vergunning controleren we of de inrichting voldoet aan de gestelde eisen, zoals voldoende ventilatie en de juiste oppervlakte. Als hier niet aan wordt voldaan, kan dit aanleiding zijn om de vergunning te weigeren. Daarnaast voeren we periodiek controles uit bij Alcoholwet-inrichtingen, met een richtfrequentie van eens per vier jaar. Waar mogelijk combineren we deze controles met andere toezichtactiviteiten.

Het toezicht op evenementen gebeurt steekproefsgewijs. De keuze welke evenementen worden gecontroleerd, baseren we op een risico-inschatting. Daarbij kijken we onder andere naar het type evenement, het aantal bezoekers, de omgeving, het naleefgedrag en ervaringen met overlast in voorgaande jaren.

Leeftijdscontroles vinden plaats bij zowel evenementen als Alcoholwet-inrichtingen. Een deel van deze controles wordt uitgevoerd door een extern bureau met boa's in dienst. Deze boa's zijn door ons aangewezen als toezichthouder.

Toezicht APV / openbare ruimte

Voor het toezicht op de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en de openbare ruimte zijn toezichthouders/ Boa's domein I actief binnen het OWO-gebied. Zij houden toezicht op basis van eigen waarnemingen en op meldingen of klachten die telefonisch of via digitale meldsystemen binnenkomen.

Om de juiste prioriteiten te stellen, wordt de risicoanalyse meldingen en klachten gebruikt. Zo zorgen we ervoor dat de aandacht uitgaat naar de meest relevante situaties. Goede afspraken met de klantencontactcentra (KCC) over de intake van meldingen zijn daarbij belangrijk. Denk aan het direct telefonisch afhandelen van eenvoudige meldingen en het verzamelen van voldoende informatie.

De inzet van toezicht wordt mede bepaald op basis van metingen van de kwaliteit van de openbare ruimte en de jaarlijkse toezichtvraag vanuit de beleidsafdelingen van de moederorganisaties, bijvoorbeeld op het gebied van parkeren, afval en reclame.

Afhandeling meldingen / klachten / verzoeken om handhaving

We voeren toezicht uit naar aanleiding van meldingen en klachten over de leefomgeving, verzoeken om handhaving e.d. We hanteren daarbij de uitgangspunten van de Ombudsman en ons Meldingenprotocol Leefomgeving.

Uitgangspunten Ombudsman

Bij het afdoen van meldingen, klachten en verzoeken om handhaving onderschrijven wij de uitgangspunten en richtlijnen die de Nationale Ombudsman hierover heeft vastgelegd in het rapport van 2017 'De kunst van het handhaven'. De belangrijkste aandachtspunten daarbij zijn:

- *Houd het perspectief van de burger in het oog:*
De gemeente is zich bewust van het perspectief van de burger die om handhaving verzoekt en stemt haar informatieverstrekking over het handhavingstraject hierop af;

- *Handel oplossingsgericht:*
De gemeente neemt zo snel mogelijk persoonlijk contact op en spant zich in voor een snelle en informele oplossing;
- *Wees transparant en voortvarend:*
De gemeente informeert de burger die om handhaving verzoekt over de aanpak en het verloop van het traject en hoe zij de betrokken belangen weegt. Zij werkt snel en slagvaardig. Als de gemeente van standpunt verandert, laat ze dat weten.

Meldingenprotocol fysieke ruimtelijke leefomgeving

Het afhandelen van meldingen en klachten is van belang en draagt bij aan veiligheid, ruimtelijke kwaliteit en een prettige leefomgeving. Door de groeiende mogelijkheden om digitaal meldingen in te dienen, wordt het voor inwoners steeds makkelijker om een melding of klacht door te geven.

Om onze capaciteit effectief in te zetten, onderzoeken we de aard en ernst van elke melding of klacht en relateren deze aan de VTH-prioriteiten. Niet elke klacht leidt tot een controle. Anonieme meldingen worden in principe niet opgepakt, tenzij er sprake is van veiligheidsrisico's.

In het *Meldingenprotocol Leefomgeving* zijn duidelijke afspraken vastgelegd met de klantencontactcentra van de drie moederorganisaties over de intake van meldingen. Eenvoudige, veelvoorkomende meldingen kunnen direct telefonisch worden afgehandeld door het KCC.

Meldingen over overlast in het fysieke of ruimtelijke domein kunnen 24/7 worden ingediend via de gemeentelijke website of andere digitale meldsystemen. Tijdens kantooruren is er ook een speciaal telefoonnummer beschikbaar. Het digitale meldformulier ondersteunt een snelle en gerichte afhandeling door het stellen van relevante vragen en het direct doorgeleiden naar de juiste medewerker.

Bij ontvangst van een melding stemmen we actief af met de melder of het gaat om een klacht, een reguliere melding of een formeel handhavingverzoek.

Bijlage B4 – Uitwerking Handhavingsstrategie (hoofdstuk 5.4)

Onze toezichtstrategie (controleren van activiteiten): ‘Vriendelijk waar het kan, streng waar het moet’ ‘Minder toezicht waar mogelijk – Meer toezicht waar nodig’ ‘Toezicht op basis van prioriteiten’

- **Integraal toezicht in samenwerking**
- **Legalisatietoets voordat handhaving wordt ingezet**
- **Buurtbemiddeling / mediation**
- **Preventief toezicht om overtredingen en illegale activiteiten op te sporen**
- **Risicogericht toezicht, alert op ondermijning**

De handhavingsstrategie is primair gericht op het aanpakken van overtredingen en het beëindigen van illegale situaties. Als legalisatie niet mogelijk is, bepalen we de verdere aanpak op basis van risico's, naleefgedrag en prioriteit. Daarbij kijken we ook naar alternatieve benaderingen, zoals buurtbemiddeling of het bieden van extra tijd om een overtreding ongedaan te maken (herstellen). Wanneer toezicht geen oplossing biedt, vormt handhaving het sluitstuk van het proces.

Een eenmaal gestart handhavingstraject wordt consequent doorgezet totdat de overtreding is beëindigd en eventuele sancties zijn opgelegd. Deze vasthoudende aanpak is belangrijk voor onze geloofwaardigheid en heeft bovendien een preventieve werking richting anderen. Hercontroles spelen hierin een belangrijke rol. Tegelijkertijd beseffen we dat elk handhavingstraject maatwerk is.

Voor het gehele VTH-takenpakket hanteren we de Landelijke Handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO). Daarmee sluiten we aan bij de landelijke werkwijze: vergelijkbare situaties leiden tot vergelijkbare keuzes. Binnen de LHSO wordt elke overtreding ingeschaald op basis van ernst, risico en het gedrag van de overtreder. Op basis daarvan kiezen we gemotiveerd voor bestuursrechtelijke en/of strafrechtelijke vervolgstappen.

Strafrechtelijke handhaving voeren we uit met onze eigen boa's domein I en boa's domein II, of in samenwerking met andere Friese gemeenten en de FUMO, volgens de afspraken binnen de Friese *Functionele Boa-structuur*. We zijn bezig met verdere implementatie van de LHSO in onze werkwijze en digitale processen.

Bij bestuursrechtelijke handhaving gebruiken we de Leidraad hoogte dwangsommen en lengte begunstigingstermijnen van Infomil als uitgangspunt. Tevens is het ook mogelijk om een bestuurlijke boete in te zetten. Bij invordering, zoals het innen van dwangsommen, werken we volgens een vastgesteld protocol samen met de afdelingen OWO-BVI en OWO-FA.

UITWERKING HANDHAVINGSSTRATEGIE

Bij elke geconstateerde overtreding maken we een zorgvuldige afweging over het vervolgtraject. Als legalisatie niet mogelijk is, kan het nodig zijn om handhavend op te treden en dwangmiddelen in te zetten om de overtreding te beëindigen.

Handhaving kan zowel bestuursrechtelijk (door de gemeente) als strafrechtelijk (door boa's, politie of het Openbaar Ministerie) plaatsvinden. In sommige gevallen is privaatrechtelijke handhaving aan de orde, bijvoorbeeld bij illegaal gebruik van gemeentegrond of het niet naleven van afspraken in een verkoopovereenkomst. In die situaties ligt de verantwoordelijkheid bij de juristen van de drie moederorganisaties.

Bij het bepalen van het handhavingstraject kijken we naar risico's, naleefgedrag en prioriteit. Ook alternatieve aanpakken, zoals buurtbemiddeling of het geven van extra tijd, worden overwogen. Handhaving wordt pas ingezet als het informele traject geen oplossing biedt of als de overtreder niet bereid is mee te werken. In dat geval starten we het formele handhavingstraject, dat wordt doorgezet tot de overtreding is beëindigd en sancties zijn opgelegd.

Consequent en vasthoudend optreden is belangrijk voor onze geloofwaardigheid en heeft een preventieve werking richting anderen. Hercontroles zijn daarom essentieel. Tegelijkertijd houden we altijd in gedachten dat handhaving maatwerk is.

Landelijke Handhavingsstrategie omgevingsrecht (LHSO)

Voor onze handhavingsstrategie, sluiten we aan bij de LHSO. Deze hanteren wij over de volle breedte van ons VTH-takenpakket.

Stappenplan handhavingsstrategie bestuursrechtelijk traject, link met LHSO

Het aantal stappen in het bestuursrechtelijke traject is afhankelijk van de 'inschaling' van de overtreding in de interventiematrix van de LHSO.

Uitvoering hercontroles is belangrijk

Het opvolgen van termijnen die zijn gesteld om overtredingen te beëindigen is essentieel. Het voortduren van een overtreding is ongewenst en ondermijnt de geloofwaardigheid van het handhavingstraject. Daarom voeren we hercontroles uit kort nadat de (begunstigings)termijn is verstreken. Zo zorgen we ervoor dat overtredingen daadwerkelijk worden beëindigd en dat handhaving effectief en betrouwbaar blijft.

Leidraad hoogte dwangsommen en lengte begunstigingstermijnen

De meest voorkomende vorm van bestuursrechtelijke handhaving is het opleggen van een dwangsom. Bij het bepalen van de hoogte van de dwangsom en het maximale bedrag dat verbeurd kan worden, heeft de gemeente ruime beleidsvrijheid. Ook de begunstigingstermijn – de periode waarin de overtreder de kans krijgt om de overtreding te beëindigen – wordt door de gemeente zelf vastgesteld.

Om transparant te zijn en willekeur te voorkomen, hanteren we de landelijke *Leidraad dwangsombedragen en begunstigingstermijnen* van Infomil als richtlijn. De daarin genoemde bedragen dienen als algemene leidraad. In elke handhavingsbeschikking wordt gemotiveerd aangegeven welke dwangsom en begunstigingstermijn van toepassing zijn. Afhankelijk van de specifieke situatie kan gemotiveerd worden afgeweken van de richtbedragen uit de leidraad.

Bestuurlijke boete

De bestuurlijke boete kan worden toegepast bij verscheidene wetgeving en kan meerwaarde hebben als bestuursrechtelijk 'lik-op-stuk' instrument. Een bestuurlijke boete is een bestuurlijke bestraffende sanctie die door een daartoe bevoegde overheidsdienst zonder tussenkomst van het OM of een rechter kan worden opgelegd. De gemeente verzorgt de inning en incasso van bestuurlijke boetes zelf. Een bestuurlijke boete houdt de onvoorwaardelijke verplichting in tot betaling van een geldsom en kan naast een last onder dwangsom (LOD) of last onder bestuursdwang (LOB) worden opgelegd. Het opstellen van het boeterapport gebeurt door de toezichthouder/handhaver, maar de kennisgeving, beschikking en inning gebeuren zoals gezegd door de gemeente. De maxima en bandbreedtes van boetebedragen zijn veelal vastgelegd in de wetgeving.

Toepassing strafrecht, werkwijze Boa's domein I en II

Strafrechtelijke handhaving, zoals voorgeschreven in de Landelijke Handhavingsstrategie (LHSO), voeren we uit met onze eigen boa's domein II. Dit gebeurt soms in samenwerking met buurgemeenten of met de FUMO. Binnen Fryslân werken we volgens de afspraken uit de *Functionele Boa-structuur*. Daarnaast beschikken we over boa's domein I. Binnen OWO zijn samenwerkingsafspraken gemaakt, waardoor alle boa's bevoegd zijn om op het volledige OWO-grondgebied op te treden.

Invordering

Wanneer de begunstigingstermijn uit een dwangsombeschikking is verstreken, wordt de opgelegde dwangsom van rechtswege verbeurd. Om het bedrag daadwerkelijk te innen, stellen we een invorderingsbeschikking op. De invordering moet binnen één jaar na het verbeuren van de dwangsom worden gestart.

De overtreder heeft juridische mogelijkheden om bezwaar te maken tegen de invordering. Alleen wanneer een besluit door de rechter wordt geschorst via een voorlopige voorziening, of van rechtswege wordt geschorst (bijvoorbeeld bij verzet tegen een dwangbevel), wordt de inning tijdelijk stopgezet. De hoogte van de dwangsom staat in deze fase in principe niet meer ter discussie.

Als betaling uitblijft, sturen we éénmalig een aanmaning. Wordt daarna nog steeds niet betaald, dan volgt invordering via een dwangbevel. De kosten die hierbij ontstaan, zoals advocaat- en deurwaarderskosten, worden verhaald op de overtreder. Voor de uitvoering van de invordering werken we volgens een vastgesteld protocol samen met de afdelingen OWO-BVI en OWO-FA.

Bijlage B5 – Uitwerking gedoogstrategie (hoofdstuk 5.5)

Onze gedoogstrategie (gemotiveerd accepteren): Aansluiten bij landelijk kader:

- **Gedogen slechts in uitzonderingsgevallen**
- **Alleen indien beperkt in omvang en/of tijd**
- **Expliciet middels een gedoogbeschikking met voorwaarden**
- **Toezicht op naleving**

Wanneer wet- en regelgeving wordt overtreden, is het bevoegde gezag in beginsel verplicht om handhavend op te treden. Als we toch van handhaving afzien, doen we dat gemotiveerd en hanteren daarbij de landelijke nota 'Grenzen aan gedogen'.

UITWERKING GEDOOGSTRATEGIE

Wanneer wet- en regelgeving wordt overtreden is het bevoegde gezag in beginsel verplicht om handhavend op te treden. Slechts onder bijzondere omstandigheden mag het bestuursorgaan afzien van handhaven. Jurisprudentie geeft aan dat er kan worden afgezien van handhaving als er sprake is van kleine overtredingen waarbij handhaving niet proportioneel is en in gevallen wanneer er concreet zicht is op legalisatie.

Onder gedogen wordt verstaan: het bestuur dat bevoegd is tot handhaving kan en mag wel handhaven maar neemt een gemotiveerde beslissing² om hiervan af te zien. Het niet constateren van overtredingen valt niet onder de definitie van gedogen.

De gemeente sluit wat haar gedoogstrategie betreft voor alle beleidsvelden aan bij de landelijke nota 'Grenzen aan gedogen' (Tweede Kamer, 1996-1997, 25085, nrs 1-2). Kort samengevat geldt voor gedogen:

1. Slechts in uitzonderingsgevallen:
 - a. Als handhaving, bijvoorbeeld de uitoefening van bestuursdwang, tot overduidelijke onrechtvaardigheid zou leiden. Gedogen kan in deze situaties aanvaardbaar of zelfs geboden zijn, mits de andere betrokken belangen door het gedogen niet onevenredig worden geschaad;

² Op 24 april 2019 heeft de Raad van State een belangrijke uitspraak gedaan. Een beslissing om een bepaalde situatie te gedogen, is geen beslissing in de zin van de Algemene wet bestuursrecht en staat daarom niet open voor bezwaar en beroep. De Raad van State heeft bepaalde categorieën hiervan uitgezonderd, zoals coffeeshops. Voor die categorie staat nog wel bezwaar en beroep open tegen een gedoogbeschikking.

- b. Als het achterliggende belang beter is gediend met gedogen. Soms kan meer worden bereikt met afspraken over de termijn en de wijze van naleving dan met strikte handhaving;
 - c. Als een zwaarder wegend belang gedogen rechtvaardigt (bijvoorbeeld vertrouwensbeginsel);
2. Mits beperkt in omvang en / of tijd;
 3. Expliciet (middels gemotiveerde gedoogbeschikking met voorwaarden) en na zorgvuldige kenbare belangenafweging;
 4. Toezicht op naleving. Als de voorwaarden overtreden worden, wordt de gedoogbeschikking ingetrokken en tot handhaving overgegaan.